וועטער:
אמטייסטן קלאר

The Only Jewish Newspaper in Western Canada Established 1910 PUBLISHED DAILY

דאס אידישע וואָרט

THE ISRAELITE PRESS

THE GATEWAY OF THE WEST

זון אויפגאנג — 6.23.
זון אונטערגאנג — 6.13.

די איינציקע אידישע צייטונג
אין מערב קאנאדע.
עטאבלירט אין 1910
רערשיינט
יעדן טאג

Vol. 21, No. 217. Tues. Sept. 29, 1931.

Published Daily except Saturday and Sunday. רערשיינט יעדן טאג חוץ שבת און זונטאג

דינסטאג יח׳ תשרי, תרצ״ב.

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY
OCT 6 1931
ASTOR, LENOX AND TILDEN FOUNDATIONS

דריי פאָליציסטן פאַרוואונדעט אין ראַיאָט ביים סיטי האָל לעצטן אָוונט

אנטיסעמיטיזם פאַרשפּרייט זיך אין האָלאנד

אידן באשולדיקט פאר פאל פון האָלנדישע ווערט פאפירן

פספע. טעלעג. צו ד. א. וו. פון "איטא"

אמסטערדאם, סעפט. 29 (איטא). — אן אנטיסעמיטישע אגיטאציע קעגן אידישע געשעפטסלייט האלט זיך דאס איצט אין אנטווערפן מיטן פאל פון די האָלענדישע ווערט פאפירן. פיר אידישע אנטיסעמיטן האָבן פאר פרוי אייגשטיין אויף א קליינער שיף, דער נאמען פון וועלכער איז אנטדעקט. די שיף וועט נייע דירעקט קיין קאליפארניע, דורך דעם פאנאמא קאנאל.

אין א דערקלערונג צו דער "איטא" האט פראפ. איינשטיין געזאגט, אז ער וויל ניט מען זאל וויסן דעם נאמען פון דער שיף, כדי מען זאל אים ניט שטערן אויף דער רייזע אין ביי זיין אנקום.

(::)

ברייוו קאסטן

י. פראסקין, פארטערזש לא פריי־ר. — דער קאלאניזאציע פלאן, וועלכן מיר האבן דערמאנט באצייט זיך בלויז אויף ארבעטסלאזע וואס וואוינען אין ווינניפעג.

אייגשטיין פאָרט ווידער אויף א באזוך קיין אמעריקע

פספע. טעלעג. צו ד. א. וו. פון "איטא"

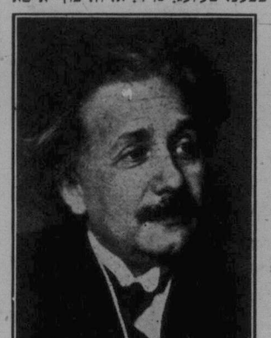

פראפ. אלבערט איינשטיין

בערלין, סעפט. 29 (איטא). — פראפ. אלבערט איינשטיין האט נעכטן נעפוירט א שיפספארטע קיין אמעריקע דאר זיף און פאר פרוי איינשטיין אויף א קליינער שיף, דער נאמען פון וועלכער איז אנטדעקט. די שיף וועט כער ווערט ניט אנטדעקט. די שיף וועט אויף דער בערזע, און די אירן באשעפטיקט אויף דער בערזע ווערן באציינכנט פאר פראפיטירן אין סאפעוקלאנטן.

די היגע אידישע באפעלקערונג, וועלכע האט פאר יארן און יארן דא ניט געוואוסט פון אנטיסעמיטיזם, איז שטארק באאומרואיקט פון דער אנטיסעמיטאציע.

די סאציאליסטישע טעגלאכע צייטונג "הטע וואלק", באריכטנדיק וועגן דער אנטיסעמיטישער אגיטאציע, דריקט אויס איר שארפסטע פארדאמונג צו איר און דערקלערט זיך אבסאלוט קעגן דעם אנטיסעמיטיזם.

אינטערעסאנטע גאַרנישט וועגן נייע וואלן, ריידנדיק וועגן דעם שלום פון דער סעסיע

לאנדאן, סעפט. 29. — פרעמיער ראמזיי מאקדאנאלד האט נעכטן אין פארמירט דאס הויז, אז ער האפט צו האבן די מעגלאכקייט צו לאזן וויסן מיטוואך וועגן דעם, וועגן די איצטיקע ספעציעלע סעסיע וועט געשלאסן ווערן. ער האט דערביי אבער נארישט ניט דערמאנט וועגן אן אויפלייזונג פון׳ם פארלאמענט און דער פראגע פון נייע וואלן.

עס איז מעגלאך, אז פרעמיער מאקדאנאלד זאל דאנאלד זאל וועגן דער פראגע פון נייע וואלן ניט אנגעמען קיין שום באשלוסן, וואו עס וועט ניט קומען צוריק פון שאפלאנד דער קעניג, וועלכער איז געווען פאראונטווארטלאך פאר דער רעגירונג פון דער נאציאנאלער רעגירונג.

וועגן פרעמיער מאקדאנאלד זאל באשליסן אנצופירן די איצטיקע קאליציע אין נייע וואלן, ווערט באהויפטעט, אז לאיד דזאנדרזש זאל אפשר אנפירן א ליבעראלע־ארבעטער אפאזיציע קעגן א טאריפן פראגראם פלאן.

מאקדאָנאלד דערמאָנט גאָרנישט וועגן נייע וואלן, ריידנדיק וועגן דעם שלום פון דער סעסיע

לאנדאן, סעפט. 29. — פרעמיער ראמזיי מאקדאנאלד האט נעכטן אין׳ם פארמירט דאס הויז, אז ער האפט צו האבן די מעגלאכקייט צו לאזן וויסן מיטוואך וועגן דעם, וועגן די איצטיקע ספעציעלע סעסיע וועט געשלאסן ווערן. ער האט דערביי אבער נארישט ניט דערמאנט וועגן אן אויפלייזונג פון׳ם פארלאמענט און דער פראגע פון נייע וואלן.

עס איז מעגלאך, אז פרעמיער מאקדאנאלד זאל דאנאלד זאל וועגן דער פראגע פון נייע וואלן ניט אנגעמען קיין שום באשלוסן, וואו עס וועט ניט קומען צוריק פון שאפלאנד דער קעניג, וועלכער איז געווען פאראונטווארטלאך פאר דער רעגירונג פון דער נאציאנאלער רעגירונג.

וועגן פרעמיער מאקדאנאלד זאל באשליסן אנצופירן די איצטיקע קאליציע אין נייע וואלן, ווערט באהויפטעט, אז לאיד דזאנדרזש זאל אפשר אנפירן א ליבעראלע־ארבעטער אפאזיציע קעגן א טאריפן פראגראם פלאן.

12 מאנטלען ארויסגע׳גנב׳עט פון פארטעדזש עווע. סטאר

נכנים האבן ארויסגע׳גנב׳עט 12 פוטערנע מאנטלען אינ׳ם ווערט פון צוויי טויזנט דאלאר פון דעם "פאר סטארעדזש" און שאפ וואס באלאנגט צו קלמן וואלדמאן, 1335 פארטעדזש עווענו.

א פאליציסט האט נעכטן פרי פארטרולירנדיק יענעם נעגנט באר מערקט, אז די פאדערשטע טיר פון דער געביידע איז אויפגעבראכן גע־וואָרן. דער פאליציסט האט באלד גע־מלדן דעם איינגטימער. וועגן מר. וואלדמאן איז געקומען אין סטאר האט אן אויסגעפונען, אז אם פעלן אים צוועלף טויערע פוטערנע מאנט־לען וואס זיינען אים איבערגעגעבן געווארן צו פארריכטן.

דערווייל האט די פאליציי קיין שפור ניט צו די נגנבים.

(::)

קאָנצערט פון פראָפאָיסקער

די פראפאיסקער סאסייטע בעט אונז צו מעלדן, אז זי וועט דורכ־פירן א קאנצערט און טאנץ אין פרץ זאל, זונטאג דעם ערשטן נאוועמבער. פרייינטלאכע ארגאניזאציעס זיינען געבעטן צו האלטן דעם אוונט פריי.

ארבעט אויף סאלטער בריק דער־וויל אָפּגעלייגט

סיטי קאונסיל באשליסט צו העכערן שכירות פאר פריווא־טער ארבעט, בעת פאר פאך־ארבעט ווערט שכירות געשניטן

צוליב דעם וואס א צאל דעטאלן בעטער. דערפאר האט ער אבער באר־שלאסן צו העכערן די שכירות פון פראסטע ארבעטער פון 40 צו 42½ סענט א׳שעה.

אלד. גרעי האט געמאכט אן אנפראַ־גע בנוגע אן עדיטאריעל אין דער הי־נער "טריביון", וואו די צייטונג פאר־דאמט הילף קערפערשאפטן וועלכע, ווי זי זאל האבן געהערט, באטן אן אויסלענדישע ארבעטסלאזע זיי זאלן זיך לאזן דעפארטירן פארן פריין פון רעליף. די אנפירער פון דער רעליף קאָ־מיטע האבן אבער קאטעגאריש דער־קלערט, אז זיי האבן קיינמאל קיינעם פון די ארבעטסלאזע ניט געמאכט אזעלכע פארשלאגן.

גאָנגרעס באריכט פון י. העסטרין היינט אוו.

היינט, דינסטאג, סעפט. 29מן 8.30 אוונט, וועט אין ציון זאל, 165 סעל־קירק עווע., פארקומען א מאסן פאר־זאמלונג, וואו י. העסטרין וועט אפ־נעבן זיין באריכט וועגן ציוניסטישן קאנגרעס אין באזעל.

מר. העסטרין איז די טעג געקומען פון א ליינענדן באזוך אין ארץ־ישראל, וואו ער האט געמאכט א טיפן שטודיום פון אידישל לעבן אין לאנד. ער איז אויך געווען איינער פון די טעטיקע דעלעגאטן אויפן ציוניסטישן קאנגרעס. זיינע באריכטן וועלן דערווארט מיט טיפן אינטערעס אין גאר א גרויסער טייל פון דער אידישער באפעלקערונג אין ווינניפעג, ווערט דערווארטעט, וועט קומען אויסהערן דיי באריכטן.

(::)

ווינניפעגער לופט פי־לאט נעטויט אין עקסידענט

ג. דוש. היטשען, 23 יאר אלט, פון 615 שערברוק סטריט, איז נעכטן גע־טויט געווארן אין א עראפלאן עקסי־דענט אין קעפּ באדרען.

מר. היטשען, א שילער אין דער ראיאל קענעדיען עיר פארס, האט פלי־ערנדיק אויפן עראפלאן צוזאמענגע־שטויסן זיך מיט אן אנדער עראפלאן, געפירט פון פילאט בריסקאו. ביידע פילאטן זיינען ארויסגעשפּרונגען פון די עראפלאנען מיט פאראשוטן, אבער בעת בריסקאו האט געלאנדעט בשלום, צע־קלאפנדיק זיך בלויז לייכט, האט היט־שענס פאראשוט פארפעלט צו עפענען זיך און ער איז געפאלן צום טויט.

(::)

פאָדערט אויסגעבן געלט ווי מיטל קעגן ארבעטסלאָזיקייט

וואשינגטאן, סעפט. 29. — אויב מען דארף איטיצן באשולדיגן אין דעם איצטיקן קרייזס, איז עס א גרויסער מאס שולדיק די באפעל־קערונג פון די פאראייניקטע שטאטן. אזוי אן ערך, גלויבט וואלטער ס. גיפארד, אנפירער פון אמעריקאנער רעליף.

האלטנדיק א רעדע אויף דער ראַ־דיא זונטאג ביינאכט האט מר. גי־פארד געזאגט, אז אין די פאראייניק־טע שטאטן געפינען זיך איצט זעקס מיליאן ארבעטסלאזע. אין איבער דעם וואס די אמעריקאנער באפעלקערונג האלט זיך צוריק פון אויסגעבן געלט, פארערגערט דאס נאך מער די לאגע, און דורך דעם זאגן זיי אפ אויף אן אומדירעקטן אופן א סך ארבעטער פון הויבן פארלאזן די זיצונג.

דאן האט זיך א שאט געטאן א האגל שטיינער אין די אוטאמאביליז. די פאָלי־ציסטן האבן זיך א לאז געטאן אויפן עולם, און אן אלגעמיינער געשלעג איז אויסגעבראכן, און עס האט געגומען נאענט צו א האלבער שעה, בין ארדע־נונג איז איינגעשטעלט געווארן.

(::)

קאָנגרעס דאָל. פאָלט ווידער אין ניו־יאָרק

ניו־יארק, סעפט 28. — דער קאַ־נאדער דאלאר איז דא היינט ווידער געפאלן צום נידעריקסטן פונקט פאר יארן. דערגרייכנדיק אינ׳ם משך פונם טאג אויף דער היגער ברעזע ביז 89 צו 89½ סענט, — א דיסקאנט פון 10½ ביז 11 פּראָצענט. ער האט זיך געשלאגן צו 90½ סענט.

פינלאנד האלט זיך אנ׳ם גאָלד סטאנדארד

העלסינגספארס, פינלאנד, סעפט. 29. — די פינישע ריקסבאנק האט דערקלערט, אז זי וועט נים נאכפאלן דעם ביישפיל פון שוועדן און נארווע־גיע אפצושאפן דעם גאלד סטאנדארד אין פינלאנד.

(::)

רעגיסטראציע פאר אונט קורסן

לעצטן זונטאג איז פארגעקומען א פארוויילונג פון די קורסאנטן, וואו א גרויסע צאל האט זיך שוין ווידער פאר־רעגיסטרירט פאר די הייריאקיע אוונט קורסן.

די רעגיסטראציע ווערט פארגעזעצט יארן אונטן הייגטיקע וואוך צווישן 8 אן 9 אין ביבליאטעק צימער פרץ׳שול. אלע וואס ווילן באזוכן די קורסן זיינען געבעטן זיך רעגיסטרירן הייגטיקע וואוך אום צו דערמעגלאכן גלייך אנצופאנג־נען צו לערנען.

די קורסן ווערן הייז־יאר אנגעפירט פונם אידישן ארבעטער קולטור קלוב מיט דער מיטהילף פון לערער ראט פון דער י. ל. פרץ׳שול.

(::)

ארבעטסלאָזע פון צפון ווילן מארשירן אויף ווינניפעג

די פעם, מאנ., סעפט 28. — א פארזאמלונג פון איבער פינף הונ־דערט ארבעטסלאזע האבן דא שבת אנגענומען א באשלוס,־אז אויב מען וועט זיי ניט געבן קיין רעליף ארבעט היינטיקן ווינטער, וועלן זיי מארשירן קיין ווינניפעג צו זוכן שטיצע.

איבער פינף הונדערט ארבעטסלאזע ווענדן זיך דא נאך הילף יארן טאג. די פלעגער פאר ארבעטסלאזיקייט רע־ליף ארבעט וועלן קאנען פארזאגן־נען ניט מער ווי א פערטל פון דער צאל.

(::)

גרויסע צאָל מענער פאַרלאָזט איצט קאַנאדע

טאראנטא, סעפט. 29. — א ספּע־ציעלע דעפעשע פון מאנטרעאל צו דער "מעיל און עמפּייער" מעלדעט, אז א שטענדיקער שטראם פון מע־נער ציט זיך צוריק פון קאנאדע קיין אייראפע.

"כאטש עס איז שווער צו אויסגע־פינען די פינקטלאכע צאל" — ווערט אין דער טעלעגראמע געזאגט, "איז עס אבער כמעט ווי זיכער, אז לעצ־טנס זיינען צוריקגעפאָרן פון הונדערט בין טויזנט פערזאן א מא־נאט.

אין דייטשלאנד ווערן פראנקרייך

ווענן פרידן

בערלין, סעפט. 29. — דער באזוך דא פון פרעמיער לאוואל און אויסערן מינסטער בריאן פון פראנקרייך, — דער ערשטער באזוך פון וויכטיקע פראצעדוראלע מיטגלידער פון דער פריידנס־פראנקזיישער מלח־מה אן, — האט שוין געבראכט רעזול־טאן: א געמיינשאפטלאכע פערמא־נענטע קאמיסיע איז געגרינדעט גע־וואָרן, וועלכע וועט זוכן צו שאפן א פריינדלאכע פארשטענדעניש אין די געשעפטלאכע און פאליטישע אינטע־רעסן פון ביידע לענדער.

די דאזיקע קאמיסיע וועט האלטן אירע יזיצונגען אין פראנקרייך און אין דייטשלאנד. אין איר וועלן זיין איינ־נע צווייגן פון געשעפט פון פארטעד־

באוועגונג אָנגעפירט קאָנטיק פון יאָפּאן צו שאפן א זעלבסטשטענ־דיקע רעפּובליק אין מאנדזשוריע

טאקיא, סעפט. 29. — לויט א באַ־ריכט פון דער רעגנא נייעס אגענטור פון מוקדען, האט זיך אויפגעהויבן א באוועגונג אין מאנדזשוריע פאר דער אפטיילונג פון דרע רייזיקער פרוכטבא־רער פראווינץ, מיט איר 25 מיליאָניקער באפעלקערונג, פון כינע, און דער גרינ־דונג פון א באזונדער מאנדזשורישער פראווינץ.

די באוועגונג האט זיך אנגעפאנגען אין דער פראווינץ קירין, וואו א זעלד־בסטשטענדיקע רעפּובליק איז שוין דערקלערט געווארן. די רעבעלן האפן, אז זיי וועט אנקומען ניט שווער צו באַ־ווייזן דעם איצטיקן גאווערנאר פון מאנדזשוריע, טשאנג הסוע ליאנג, וועלכער איז 30 יאר אלט און וועלכער לינט איצט אין בעט א קראנקער אין פיפינג.

די שטאט קירין, די הויפטשטאט פון דער פראווינץ קירין, איז לעצטע וואך אפּגעריט געווארן פון יאפאנעזישן טרופּן. גענעראל הסי סיא, געווזעזענער הויפט פון שטאב פון דער פראווינצי־עלער ארמיי פון קירין, ווערט באריכ־טעט, איז דער אנפירער פון דער נייער קירינער רעגירונג, וועלכע האט שוין איר איינענעם מיניסטערן קאבינעט.

יאפאן האט ניט טעג דערקלערט, אז זי האט ניט ברעה צו פארכאפן מאנ־

לאגע אין מיינערס סטרייק אין עסטעוואן איז א קרישע

עסטעוואן, סאסק., סעפט. 29.— די סטרייקנדיקע מינען ארבעטער האבן נעכטן א נאנצן טאג אפּגעבאלט א גע־היימע זיצונג אין בינעפייט, דער צענ־טער פון דעם אינדוסטריעלן קאמף, און דער מאנטער פאליס, באוואנפנס מיט ביסקן, האבן פאטרולירט דעם געגנט און שטרייגנ באוואכט די מינען.

צווישן דרייסיק און פערציק פאליי־ציסטן אונטער דער קאמאנדע פון אינ־ספעקטאר וו. מורהעד, פון רעדזשיינע, נעמען אן אלע מיטלען צו באשיצן די לעבנס און איינגנטום אין דעם שטח אין פאל עס וועלן אויסברעכן ראיאטן.

וועט, נעלט ווערן ביליק, און אלע מעשות׳דיקע סחורות — טייער.

און דאס קאן פירן צו אלגעמיינע אויפשוואונג פון האנדל און אינדוס־טריע. אבער אויך צו גרויסע ארבעטער אומרוען. — ווייל ארבעטער וועלן דאן מוזן כסדר קעמפן פאר העכערע שכי־רות.

און ווער קאן עס פאראויסזעען און אויסרעכענען אויף אזא באשריינקטן פּאַאַ אלע מעגלאכע קאנסעקווענצן! עס איז, מיט איין ווארט, ניט אויס־געשלאסן, אז ענגלאנדס צוריקציאונג פונם גאלד סטאנדארד זאל זיך ארויס־וויזן צו זיין, ווי אנדערע מיינען, איר־נע פון די רעוואלוציאנערסטע פאסי־רונגען פון דעם יאר׳הונדערט!

אנב־אורחא

פון מארק

איינגנטלאך אין גאלד שוין פון לאנג אן ניט געווען מער קיין באזונדערס וויכטיקער רייבטימער פאקטאר, נאר מער א סימבאל פון רייכקייט.

ווען מען האט, למשל, געזאגט, אז קאנאדעס נאציאנאלע רייכקייט בא־טרעפט 30 ביליאן דאלאר, האט מען פארשטאנען, אז קיין 30 ביליאן דאַ־לאר אין האַרטע, גאלדענע מזומנים זיינען אויף דער נאצער וועלט ניטא, נאר דאס רעפּרעזענטירט קאנאדעס נאציאנאלן פארמעגן אין לאנד, געביי־דעס, איינגעגאבען, מינען, וועלדער און א. וו.

און אז מען האט געזאגט אז ראקע־פעלער פארמאגט א ביליאן דאל., האט דאס נאך געקאָנט מיינען, אז די ניקלס וואס ער טייליט אויס צו קינדער אין זיין געבורטסטאט זאל ער דארפן צור־באַרגן ביי א פריינט . . .

גאלד איז איינגלאך געווען מער אן אייגרייזעניש, ווי וואס ס׳איז אַ־זאך דערט. ס׳איז געווען א פעסטגעשטעל־טער אפּמאַך, אז דער דאזיקער שיינער מעטאל, פון וועלכן ס׳איז ניטא קיין סך אויף דער וועלט, זאל ווערן דער סטאנדרט פון אלע ווערטן, און ווייל קיין אנדער באקומענער סטאנדארד איז ניטא, האבן זיי אלע פעסט גע־האלטן אז דעם (אדער אן זיכבער).

* * *

וואלטן די וויסנשאפטסלייט דער־גרייכלט זיך בין איצט צום סוף זיי מען קאן פארוואונדלען, אנדערע עלעמענטן גיין דירעקט קיין אלכאיפארניע, דורך דעם פאנאמא קאנאל.

אין א דערקלערונג צו דער "איטא" האט פראפ. איינשטיין געזאגט, אז ער וויל ניט מען זאל וויסן דעם נאמען פון דער שיף, כדי מען זאל אים ניט שטערן אויף דער רייזע אין ביי זיין אנקום.

(::)

ברייוו קאסטן

י. פראסקין, פארטערזש לא פריי־ר. — דער קאלאניזאציע פלאן, וועלכן מיר האבן דערמאנט באציט זיך בלויז אויף ארבעטסלאזע וואס וואוינען אין ווינניפעג.

אבער אם זעט עס איצט אויס, אז דער טראנז פון גאלד הייבט זיך אָ־וואקלען, כאטש דערווייל איז נאך ניט דערפונדן געווארן דער מיטל צו פאר־פלייצן אין דער וועלט מיט גאלד.

אדרבא, גאלדס אומגליק קומט פון א מאנגל אין גאלד.

פון די 11½ ביליאן דאלאר אין גאלד וואס ס׳איז דא אויף דער וועלט, ווערט אפּגעשאצט, אז אמעריקע האט אריינ־נעשאנקט אין אירע קאסעמען פינף ביי־ליאן, פראנקרייך דריי ביליאן, אין פאר דער גאנצער וועלט, איינשליסנדיק דער רייזיקער ביריטישער אימפּעריע, איז פארבליבן בלויז 3½ ביליאן דאלאר אין גאלד.

האט ענגלאנד דערזעען אז איר פונט פאלט און מען הייבט אן אויפפאמפּען ביי איר דאס ביסל גאלד וואס איז איר נאך פארבליבן, האט זי אפּגעשאפן ביי זיך (דערווייל אויף דעקס חדשים) דעם גאלד סטאנדארד, און איר ביישפיל אין איצט נאכגעפאלגט געווארן פון די סקאנדינאוויש לענדער.

* * *

צו וואס זשע קאן עס פירן?

דער גאלד סטאנדארד וועט וואר־שיינלאך מוזן אפּגעשאפן ווערן אויף אין אנדערע לענדער.

קאנאדע, למשל, ווי זי איז ניט אנט־שלאסן אנצוהאלטן דעם גאלד סטאנ־דארד, וועט לאנג ניט קאנען אויס־האלטן דעם דרוק פונם פאלנדיקן דאָ־לאר, וואס שאפט א געלויף נאך אירע גאלד זאפּאסן אין די מיכוה קאסעס.

אמעריקע און פראנקרייך, דער וועלטס גאלד באנקירן, וועלן זיין פאר־אינטערעסירט אין אנהאלטן דעם ווערט פונם גאלד, און זיי וועלן אפשר באטן גאלד הלואות, אבי אנצוהאלטן דעם ווערט פונם גאלד.

אבער דערווייל פאלט דער גאלד סטאנדארד, און דערמיט פאלט אויף דער ווערט פון אמעריקעס און פראנ־קרייכס גאלד זאפּאסן, וואס פארליר־ן זייער יחוס . . .

וועט אזוי במילא אויף מוזן פאלן דער ווערט פון אמעריקעס גאלד־באַ־שיצט דאלאר און פון פראנקרייכס גאלדענעם פראנק, — גאלד וועט ווערן אויס מיחס!

ווער ווייס, אפשר האט עס ענגלאנד אויף אזא אופן געוואלט אפּרעבענען זיך מיט אמעריקע און מיט פראנק־רייך, דערפאר וואס זיי האבן אזוי מיסטעמאטיש און אומ׳ברחמנות׳דיק געשלעפּט אין זייערע אוצרות די גאלד פון נאר דער וועלט:

— נאט אויף, הייסט עס, גאלד, און ווערגט זיך דערמיט . . .

* * *

ווער קאן עס אויסרעכענען די גאנ־צע מעגלאכע קאנסעקווענצן פון ענג־לאנדס נייעם קאמף קעגן דעם גאלד סטאנדארד! אפילו די קלינסטע און טיפּזיניקסטע עקאנאמיסטן קאנען עס ניט אפּראויזען און זיינען סותר איינער דעם צווייטן.

אם איז מען דערווייל סיי אין ענג־לאנד, סיי אין קאנאדע צופרידן מיט׳ן פאל פון זייערע געלדער, וואס זאגט צו־אז אויפשוואונג פון זייערע אינדוס־טריעס.

אבער א שטארקער דרוק אויפן גאלד סטאנדארד קאן, ווי מיר האבן געזעען, ביליק מאכן אויך דאס געלט וואס באַ־זירט זיך אויף גאלד.

וועט, געלט ווערן ביליק, און אלע משטות׳דיקע סחורות — טייער.

און דאס קאן פירן צו אלגעמיינע אויפשוואונג פון האנדל און אינדוס־טריע. אבער אויך צו גרויסע ארבעטער אומרוען. — ווייל ארבעטער וועלן דאן מוזן כסדר קעמפן פאר העכערע שכי־רות.

און ווער קאן עס פאראויסזעען און אויסרעכענען אויף אזא באשריינקטן פּאַאַ אלע מעגלאכע קאנסעקווענצן! עס איז, מיט איין ווארט, ניט אויס־געשלאסן, אז ענגלאנדס צוריקציאונג פונם גאלד סטאנדארד זאל זיך אריינ־וויזן צו זיין, ווי אנדערע מיינען, איר־נע פון די רעוואלוציאנערסטע פאסי־רונגען פון דעם יאר׳הונדערט!

אייגנטלאך פון גאָלד

פון מאָרגן ביז אָוונט

פון אויפגאנג — 6.23.
פון אונטערגאנג — 6.13.

דאָס אידישע וואָרט

אידישע קריזן באאומרואיקט פון קלאנגען אין פארבינדונג מיט אינדישע פאדערונגען

(ספּעציעלע טעלעגראמע צו "דאס אידישע וואָרט" פון "איטא")

לאנדאן, סעפט. 29 (איטא).— אומ־רואיקייט ווערט אויסגעדריקט אין די הינע אידישע קרייזן, אז פאלעסטינע זאל ניט געמאכט ווערן פאר א שפּיל־ביינדל אין דער לייזונג פונם אידישל פראבלעם.

קלאנגען טראגן זיך דא עקשנות׳דיק ארום אין די פאלסטישע קרייזן, אז די מוסולמאנישע מינאָרעטעס ביי דער אינדישער "רונדער טיש" קאנפערענץ, אגנעפירט פון שאקאב־אלי, וועלכע האלט צוריק די ארבעט פון דער קאנ־פערענץ מיט איר פשרות׳לאזער האל־טונג, קאן געווינען ווערן פון דער ברי־טישער רעגירונג קאנצעסיעס אין אנ־דערע אינדיע, אינישליסנדיק פאלעסטינע.

עס זעט אויס, אז שאקאב אלי האט נעראטאן גוטן גרונט פאר זיין דערקלע־רונג ערב זיין אפּפאר פון פאלעסטינע קיין לאנדאן, אז "פרידן מיט בריטאַ־ניע מיינט דער אויסגלייך ניט בלויז פון דער אינדישער פראגע, נאר אויף שע אינדן.

נעפאר ענגלאנד זאָל צופרידנ־שטעלן אינדישע מוסולמאנער אויף פאלעסטינער חשבון

(ספּעציעלע טעלעגראמע צו "דאס אידישע וואָרט" פון "איטא")

די פראגע פון די פאלעסטינער אראַ־בער און פון אנדערע מוסולמאנישע און אראבישע לענדער".

א דערקלערונג אם אנא כאן, מעכ־טיקער נייסטיקער פירער פון די 78 מיליאן מוסולמאנער אין אינדיע, אין וועלכער ער פּרוואווט אפּלייקענען די דאזיקע קלאגנען, האט נאך מער פאר־שטארקט די אומרואיקייט אין די ציר־ניסטישע קרייזן, וואו מען גלויבט, אז מען שטייט אויפן שוועל פון פאסירונ־גען פון אן ערנסטן כאראקטער.

(::)

קוויסטישע יוגנט ארגאניזאַ־ציע קריגט רעגירונג דערלויב־בעניש אנצופירן טעטיקייטן

בוקארעסט, סעפט. 29 (איטא). — דער רעגירונג טריבונאל האט באַ־שלאסן צו געבן א לעגאל פאטאמטס צו דער יוגנט ארגאניזאציע פון די קו־יזסטן. דער באשלוס האט ארויסגערופן גרויס אומרואיקייט צווישן די רומענ־פון דער אינדישער פראגע, נאר אויף

דריי פאָליציסטן פאַרוואונדעט אין ראַיאָט ביים סיטי האָל לעצטן אָוונט

אוטאָמאָבילן פון אָלדערמען באהאָגלט מיט שטיינער. נאָכדעם ווי קאָמוניסטישער פאָרשטייער פאָר ארבעטסלאָזע ווערט ניט אויסגעהערט. — זיבן ארעסטירט געוואָרן אין די ראיאָטן

דריי פאליציסטן זיינען פארוואונ־דעט געווארן מיט שטיינער און זיבן מענשן זיינען ארעסטירט געווארן לעצטן אוונט, אויסער א צאל וואס זיינען לייכטער צעשלאגן געווארן, די ראיאטן וואס זיינען אויסגעבראכן לעצטן אוונט אין פראנט פון סיטי האל. שטיינער האבן אויף געטראפן אין די אוטאמאביליז פון די אלדערמען בעת זיי האבן פארלאזן די זיצונג פון סיטי קאונסיל, און אין אייגענם איז א שויב צעשמעטערט געווארן, בעת א שטאר־קער קלאפ מיט א שטיין האט געלאזן א טיפן צייכן אינם אוטאמאביל פון אלד. דזשיימס סיפּפּקין.

עטלאכע הונדערט ארבעטסלאזע, אנ־געפירט פון קאמוניסטן, האבן זיך צו־זאמענגעקליבן לעצטן אוונט, צו באַ־גלייטן א דעלעגאציע וואס איז באַ־שטאנען פון ט. א. וואור און נאך איי־נעם, וועלכע איז געגאנגען צום סיפּי קאונסיל מיט קלאגנס קעגן דער רע־ליף אדמיניסטראציע. זיי האבן מיט זיך געפירט א פרוי מיט דריי קינדער וועלכע זאלן האבן געקריוודעט קעגן דער האבנדיק וואס איסקצווענען קעגן וואורט פערזאן, האט מעיאר וועב דער־

קאָנאדער דאָל. פאַלט ווידער אין ניו־יאָרק

ניו־יארק, סעפט 28. — דער קאַ־נאדער דאלאר איז דא היינט ווידער געפאלן צום נידעריקסטן פונקט פאר יארן, דערגרייכנדיק אינ׳ם משך פונם טאג אויף דער היגער ברעזע ביז 89 צו 89½ סענט, — א דיסקאנט פון 10½ ביז 11 פּראָצענט. ער האט זיך געשלאגן צו 90½ סענט.

פינלאנד האלט זיך אנ׳ם גאָלד סטאנדארד

העלסינגספארס, פינלאנד, סעפט. 29. — די פינישע ריקסבאנק האט דערקלערט, אז זי וועט נים נאכפאלן דעם ביישפיל פון שוועדן און נארווע־גיע אפצושאפן דעם גאלד סטאנדארד אין פינלאנד.

(::)

רעגיסטראציע פאר אונט קורסן

לעצטן זונטאג איז פארגעקומען א פארוויילונג פון די קורסאנטן, וואו א גרויסע צאל האט זיך שוין ווידער פאר־רעגיסטרירט פאר די הייריאקיע אוונט קורסן.

די רעגיסטראציע ווערט פארגעזעצט יארן אונטן הייגטיקע וואוך צווישן 8 אן 9 אין ביבליאטעק צימער פרץ׳שול. אלע וואס ווילן באזוכן די קורסן זיינען געבעטן זיך רעגיסטרירן הייגטיקע וואוך אום צו דערמעגלאכן גלייך אנצופאנ־נען צו לערנען.

די קורסן ווערן הייז־יאר אנגעפירט פונם אידישן ארבעטער קולטור קלוב מיט דער מיטהילף פון לערער ראט פון דער י. ל. פרץ׳שול.

(::)

ארבעטסלאָזע פון צפון ווילן מארשירן אויף ווינניפעג

די פעם, מאנ., סעפט 28. — א פארזאמלונג פון איבער פינף הונ־דערט ארבעטסלאזע האבן דא שבת אנגענומען א באשלוס,־אז אויב מען וועט זיי ניט געבן קיין רעליף ארבעט היינטיקן ווינטער, וועלן זיי מארשירן קיין ווינניפעג צו זוכן שטיצע.

איבער פינף הונדערט ארבעטסלאזע ווענדן זיך דא נאך הילף יארן טאג. די פלעגער פאר ארבעטסלאזיקייט רע־ליף ארבעט וועלן קאנען פארזאגן־נען ניט מער ווי א פערטל פון דער צאל.

(::)

גרויסע צאָל מענער פאַרלאָזט איצט קאַנאדע

טאראנטא, סעפט. 29. — א ספּע־ציעלע דעפעשע פון מאנטרעאל צו דער "מעיל און עמפּייער" מעלדעט, אז א שטענדיקער שטראם פון מע־נער ציט זיך צוריק פון קאנאדע קיין אייראפע.

"כאטש עס איז שווער צו אויסגע־פינען די פינקטלאכע צאל" — ווערט אין דער טעלעגראמע געזאגט, "איז עס אבער כמעט ווי זיכער, אז לעצ־טנס זיינען צוריקגעפאָרן פון הונדערט בין טויזנט פערזאן א מא־נאט.

אין דייטשלאנד ווערן פראנקרייך ווענן פרידן

בערלין, סעפט. 29. — דער באזוך דא פון פרעמיער לאוואל און אויסערן מינסטער בריאן פון פראנקרייך, — דער ערשטער באזוך פון וויכטיקע פראצעדוראלע מיטגלידער פון דער פריידנס־פראנזיישער מלח־מה אן, — האט שוין געבראכט רעזול־טאן: א געמיינשאפטלאכע פערמא־נענטע קאמיסיע איז געגרינדעט גע־וואָרן, וועלכע וועט זוכן צו שאפן א פריינדלאכע פארשטענדעניש אין די געשעפטלאכע און פאליטישע אינטע־רעסן פון ביידע לענדער.

די דאזיקע קאמיסיע וועט האלטן אירע יזיצונגען אין פראנקרייך און אין דייטשלאנד. אין איר וועלן זיין איינ־נע צווייגן פון געשעפט פון פארטעד־

באַרבעט אויף סאַלטער בריק דער־וויל אָפּגעלייגט

סיטי קאונסיל באשליסט צו העכערן שכירות פאר פריווא־טער ארבעט, בעת פאר פאך־ארבעט ווערט שכירות געשניטן

צוליב דעם וואס א צאל דעטאלן בעטער. דערפאר האט ער אבער באר־שלאסן צו העכערן די שכירות פון פראסטע ארבעטער פון 40 צו 42½ סענט א׳שעה.

אלד. גרעי האט געמאכט אן אנפראַ־גע בנוגע אן עדיטאריעל אין דער הי־נער "טריביון", וואו די צייטונג פאר־דאמט הילף קערפערשאפטן וועלכע, ווי זי זאל האבן געהערט, באטן אן אויסלענדישע ארבעטסלאזע זיי זאלן זיך לאזן דעפארטירן פארן פריין פון רעליף. די אנפירער פון דער רעליף קאָ־מיטע האבן אבער קאטעגאריש דער־קלערט, אז זיי האבן קיינמאל קיינעם פון די ארבעטסלאזע ניט געמאכט אזעלכע פארשלאגן.

גאָנגרעס באריכט פון י. העסטרין אוו.

דינסטאג, סעפטעמבער 29

מ. בלאשטיין ביי פראפאיסקער פרוי־ען פאר., 8.30 אוו., אין פרץ אינסט. שכחת־בית־השואבה ביי פרוען קול־טור פארב., אין מוטער פאראין פון ת״ח, אין ת״ח.

דזשעלי, פרעזערוון און גראסערי שאַ־ווער פאר בית־יתומים, 2—11 אין ת״ח מיטגליד. טיי פון פוש״צ פאגערן פרוען קלוב ביי מרס. סינאל, 439 סט. דזשאנס עווע., 2 ביז 9 נ. מ.

יערל. טיי פון מוטער פאר. א. ר. פ. ט. שול ביי מרס. יאנאווסקי, 396 סעל־קירק עווע. סוויט 1, 2.30 ביז שפּעט. פארווייזונג ביי יונגע הבונים, 8.30 נ. מ., אין ציון זאל.

מיטוואָך, סעפטעמבער 30

טיי פון ליידיס אקז. פון ליגת־הצדק ביי מרס. ש. פעלדמאן, 503 דאפערין עווענוי, 2.30 ביז שפּעט.

אלגעם. פארזאמ. פון ווינניפעג הדסה, 8.30 נ. מ., אין ציון זאל.

פארזאמ

THE ISRAELITE PRESS
The only Jewish Newspaper in Western Canada.
אידישע וואָרט
Office and Place of Business: Israelite Press Bldg., 165 Selkirk Ave., E.
Published daily except Saturday and Sunday.
ENTERED AS SECOND-CLASS MAIL MATTER AT OTTAWA.
Subscription: $6.00 per year.
Established 1910 Phones: 55 409—52 213
WINNIPEG — MANITOBA

די פוילישע רעגירונג און מיר

מיר שעצן זיכער זייער הויך דעם "גוד ווילן" באזוך פונם היגן פארשטייער פון דער פוילישער רעגירונג אין דער רעדאקציע פון "דאס אידישע וואָרט". ווי פוילן זאָל ניט זיין פאראינטערעסירט אינם גוטן ווילן פון דער אויסלענדישער אידישער געזעלשאפטלאכער מיינונג, זיי־נען דאָך די אידן־נאכאלעמען, פיל מער פאראינטערעסירט אין דעם גוטן ווילן פון דער פוילישער רעגירונג. אן וועלכן עס היינגט אָפּ אין א גרויסער מאָס דער וואוילזיין פון די דריי מיליאן אידן אין פוילן. מיר פארשטייען דערפאר ווי צו שעצן די האנט וואָס ווערט צו אונז אויס־געשטרעקט.

אין דער אונטערשטער שורה אבער היינגען אָפּ די גוטע באצי־אונגען צווישן די פאליאקן און די אידן ניט אָן אונז, נאר אָן די איינער־לאכע פארהעלטענישן צווישן ביידע פעלקער אין פוילן גופא. די אידי־שע פראגע אין פוילן מוז פון אונז באטראכטט ווערן ווי אן ענין פארן אינערן מיניסטעריום, און ניט פונם אויסערן מיניסטעריום. די אויס־גאבע פונם לעצטן קאָן נאר זיין קלאָר צו מאכן געוויסע מיספאר־שטענדנישן וואָס קאָנען עקזיסטירן אין אויסלאנד בנוגע דעם ענין. אבער צו שאפן דעם גוטן ווילן קאָן עס נאָר אין דער חיקף פון די אי־נערלאכע מלוכה אפאראטן, ניט באוויין:

און וואָס איז שייך אָט די אינערלאכע מלוכה אפאראטן, איז לוידער אונזער איינדרוק, אז זיי מוזן יעדנפאלס ניט גענוג צו שאפן דעם גוטן וואלן און דערפילן ניט זייערע פליכטן צו דער אידישער באַ־פעלקערונג.

די באציאונגען צווישן דער אידישער און פוילישער באפעלקע־רונג אין לאנד גופא, זיינען מיר צופרידן צו אנערקענען, האָבן זיך פאר־בעסערט זינט די ערשטע אומרואיקע יאָרן פון פוילנס באפרייאונג. יעדנפאלס האָט עס מער־זייניקער געזומען א סוף צו די פיזישע מאסן־איבערפאלן אויף אידן, און אויב כוליגאנישע עלעמענטן פרובירן נאָך איצט אזעלכע דורכפירן פון צייט צו צייט, ווערן זיי אונטערדריקט פון דער רעגירונג און פארדאמט פון פוילנס בעסערער געזעלשאפטלא־כער מיינונג.

אָבער מיטן פוילישן פאָלק האָבן מיר קיינמאָל קיין קריג ניט געהאט. אדרבא: די אידן פון גאָר דער וועלט, יעדנפאלס די גרעסטע אידישע מערהייט, האָבן תמיד סימפאטיזירט פון טיפסטן הארצן מיט פוילנס העלדישן קאמף פאר איר באפרייאונג. און, ווי אלץ קינדער פון א געזרודפ'טן פאָלק, האָבן זיי מיטגעפילט מיט פוילן אין איר נאציאָ־נאלן אומגליק און געפרייט זיך מיט איר באפרייאונג.

דער היסטאָרישער גורל האָט צוזאמענגעבראכט ביידע פעלקער צוזאמען. אין פוילן עקזיסטירט א גרויסער אידישער קבוץ, און ביידע פעלקער וועלן מוזן אויך אויף וויישער לעבן צוזאמען, און שמירן צו־זאמען פוילנס געשיכטע. און אויסער אונזערע אלגעמיינע סימפאטיעס צום גרויסן פוילישן פאָלק, זיינען מיר אויך פאראינטערעסירט אין פוילנס וואוילזיין, ווייל אָן דעם היינגט אויך אָפּ דער גורל פון א גרויסן טייל פון אונזער פאָלק, וואָס איז איצט אפשר דער נאציאָנאל לעבע־דיקסטער פון אלע זיינע טיילן.

דערפאר איז צו קריגן אונזער גוטן ווילן צו פוילן — צו ברעכן זיך אין אָפענער טיר. מיר קאָנען פוילן וויינען בלויז וואוילזיין, פראָספּעריטעט און נאציאָנאלע גרויסקייט אינם בעסטן און מענש־לאכסטן זין פונם וואָרט.

אָבער מיר מוזן פאָדערן, אז דער אידישער טייל פון דער פוילי־שער באָפעלקערונג זאָל באהאנדלט ווערן פון דער רעגירונג ווי קינ־דער, און ניט ווי שטיף־קינדער; אז די גוטע אבזיכטן וואָס די פוילישע רעגירונג דריקט אויס בנוגע די אידן זאָלן ניט פארבלייבן קיין פלאטא־נישע ליבע דערקלערונגען, נאָר זיי זאָלן זיך אויסדריקן אין מעשים.

עס איז פאר אונז דא זייער קלאָר פון די באריכטן וואָס מיר באַ־קומען פון פוילן, אז, ניט געקוקט אויף די פארבעסערטע באציאונגען צווישן די פאָליאקן און די אידן, ווערט די אידישע עקאָנאָמישע לאגע דאָרטן ערגער פון טאָג צו טאָג, אז זי דערגריכט איצט א קאטאסטראָ־פאלן כארקטער, און אז די רעגירונג טוט פאקטיש גאָרנישט צו פאר־לייכטערן די לאגע, נאָר דורך אקטיווע מיטלען, ווי דורכן דרוק פון שטייערן, און דורך איר פאסיוויטעט, העלפט זי צו פארערגערן די לאגע אין צו טרייבן די אידישע מאסן אין פוילן צום תהום פון פאר־צווייפלונג.

עס איז אונז אויך באקאנט, ווי שווער עס קומט אָן די פוילישע אידן אנצוהאלטן זייערע קולטורעלע פאָזיציעס, און אז אויך אויף דעם געבעט באגעגענען זיי זיך מער מיט שטערונגען, ווי מיט מיטהיקף מצד די פארשיידענע רעגירונגס קרפּערשאפטן פון לאנד.

דער היגער פוילישער קאנסול האָט אונס פריינטלאכן שמועס מיט אונז אנערקענט, אז די אידישע לאגע אין פוילן איז באזונדערס שווער, ווייל די אידן, צוליב זייערע באשעפטיקונגען, ליידן אמשווערסטן פון יעדער עקאָנאָמישער רעאָרגאניזאציע אין לאנד. פאר אָט די אומ־שטענדן, זאָגט ער, איז פוילן ניט פארענטזוארטלאך, ווייל זיי זיינען געשאפן געווארן ווען פוילן איז ניט געווען קיין באלעבאסטע איבער איר איינענעם גורל.

אָבער פונקט אזוי ווייניק זיינען שולדיק די אידן פאר זייערע באשעפטיקונגען, צו וועלכע זיי זיינען געטריבן געווארן אויך דורך פרעמדער מאכט און פרעמדן דרוק, און באלד ווי די אידישע לאגע אין פוילן ווערט אנערקענט צו זיין באזונדערס שווער, איז די רעגירונג מחוייב צו שיינקען זייער לאגע איר באזונדער אויפמערקזאמקייט, פונקט ווי זי וואלט עס געטאָן בנוגע וועלכן ס'איז שווער־ליידנדיקן שיכט פון דער פוילישער באפעלקערונג.

וואָלטן מיר געקאָנט דען אויסזעצן קענען די פארשיידענע עקאָ־נאָמישע רעפאָרמען וואָס די פוילישע רעגירונג פירט איין אדער דער־מיטיקס, ווי די מאָאָנאפאליזאציע פון אינדוסטריעס, דער גרינדונג פון קאָאָפּעראטיוון און אזוי ווייטער? דאָס זיינען דאָך אין תוך פראָגערע סיווע רעפאָרמען, נייטיק פארן וואוילזיין פון לאנד, און אָן דעם וואוילזיין זיין פונם לאנד היינגט במילא אָפּ אויך דער וואוילזיין פון דער אידי־שער באפעלקערונג.

אָבער די אידן ווערן ארויסגעשטויסן אין פוילן פון זייערע עקאָ־נאָמישע פאָזיציעס, און צו קיין אנדערע ווערן זיי ניט צוגעלאָזן. פאר זיי זיינען פאקטיש כמעט ווי פארמאכט רעגירונגס שטעלעס (מיט זייר־ער קליינע אויסנאמען, און דוקא אין די העכערע פאָזיציעס, אין וועל־כע די ברייטע אידישע פאָלקס־מאסן זיינען ווייניק פארא־ינטערעסירט). זיי זיינען אויסגעשלאָסן פון מוניציפאלע און אנדערע געזעלשאפטלאכע ארבעטן, פון די קאָאָפּעראטיוון און ענלאכע געזעלשאפטלאכע אונטער־נעמונגען, ווערן זייער ווייניק צוגעלאָזן אין די פאבריקן און ווערן גע־טריבן פון די מאָנאָפּאָליזירטע אינדוסטריעס, און וועלכע זיי האָבן פריער געארבעט.

פאר די דעקלאסירטע אידישע מאסן פארבלייבט אזוי באָדן ווארפן זיך אין וואסער. די אידן וואָס ווערן פארטריבן פון זייערע עקאָ־נאָמישע פאָזיציעס דורך די פארשיידענע רעאָרגאניזאציעס און דער פארמען האָבן קיין שום געלעגנהייט ניט צו פראָדוקטיוויזירן זיך. און די אידישע געזעלשאפטלאכע קערפּערשאפטן וואָס פרובירן צו לייזן דאָס פראָבלעם באָדן טייליוויז, קריגן ניט קיין פראקטישע מיטהיקף פון דער רעגירונג.

עס שאפט זיך, פארקערט, דער איינדרוק, אז א סך אזעלכע עקאָנאָמישע רעפאָרמען ווערן פּפעציעל דורכגעפירט כדי ארויסצו־שטויסן נאָך אידן פון זייערע עקאָנאָמישע פאָזיציעס . . .

די פוילישע רעגירונג דארף צייגן איר אנטשלאָסנהייט צו באַ־זייטיקן אָט די אלע היכל־שרייענדיקע עלות לגבי דער אידישער באַ־פעלקערונג, איידער אלע "מיספארשטענדענישן" זאָלן פארשוואונדן ווערן. און דאן וועט קיין מניעה ניט זיין פון קיין גוטן ווילן און די כעסטע און פריינטלאכסטע קענזייטיקע באציאונגען.

דאָס איז אויך נויטיק פאר פוילנס איינענער צוקונפט און נא־ציאָנאלער גרויסקייט. — פוילן קאָן ניט זיין גליקלאך אזוי לאנג ווי איבער צען פראָצענט פון איר באפעלקערונג איז אומגליקלאך.

בערנארד שאָ'ס מיינונג וועגן סאָוועטן־פארבאנד :: (ספּעצ. פאר "דאָס אידישע וואָרט")

פון ק. בראָקער

מיט א גרויס פארוואונדערונג האָט די נאָכריכט וועלט געלייענט די אויסגע־זען פון די רעדעס, וואָס בערנארד שאָ, דער באריומטער אירלענדישער הומאָריסט, האָט געהאלטן אין ענגלאנד נאָך זיין רייזע אין סאָוועטן פאר־באנד. קאנעדיק שאָ'ס באראקטער, בשולי־באציאונג צו דער מענשהייט און הויך־בליק אויף אלע מאָדערנע אידעא־לען און רעזולטאטן, איז געווען תחי־לת זייער שווער צו אנגעמען פאר א נומער מטבע דעם אמת, וואָס ער האָט מיט זיך בראַכט פון זיין באַנדס־עת. באַנוצט ער ניט אמאָל אויך לגבי דעם רוסישן פאָלק זיין אייביקן "הוף־כא מסתדרא"־סטיל? דארפן מיר ניט אפשר, ווי שטענדיק ביי שאָ'ס ווערק, לייענען צווישן די שורות און פאר־שטיין דעם תוך גאר אנדערש, ווי ער דרוקט זיך אויס? מ'טאָר אויך ניט פארגעסן, אז בערנארד שאָ, אלס אפּי־צייעלער רייזנדער, אויף וועמען מ'האָט זיך מיט מערער וואָכן צוריק גערייכט אין מאָסקווע, האָט ניט געהאט דאָס מעגלאכקייט צו אדומנעמען אלע האָ־ריזאנטן פונם ברייטן רוסישן לאנד. זיין מאָרשרוט איז געווען נאָך פאר זיין אנסומען געווען אנגעצייכנט; פון פריער מן הסתם זיינען געווען אנגע־ווען די מעגשן, וואָס דארפן אים באַ־לייטן בשעת זיין קורץ־ציטיקן באזוך אין צוציען זיין אויפמערקזאמקייט אויף די מערקווירדיקע דערשיינונגען פון דעם נייעם לעבן, ער האָט זיך פון־אויס־ריינגעגלייטשט, ווי א רואה וואָלן פון־אה, אין די פארווארפענע, פארפיני־טערטע ווינקעלאך פון די פארשיידע־נע מושבים: ס'איז אים ניט געגעבן אין שטעלט און האָבן טריאומפירנדיק אויפגעהויבן זייערע העפטן אין דער הויך.

אביסל א פארשעמטער האָט דער לערער רעווידירט דעם חשבון וואָס ער האָט דאָס געמאכט אויף דער טאוול און ער האָט מודה געווען:

— ס'איז ריכטיק! ס'איז אמת, איך האָב מיך טועה געווען . . .

אין דעם קלאָס האָט זיך אויפגע־הויבן א געמורמל פון צופרידנהייט, אייניקע האָבן זיך באריכט.

לוטשין — א שמיץ!

דריי קינדער, וועלכע זיינען שוין געווען געוואוינען צו דיי דאָזיקע צרות האָבן אויסגעשטרעקט זייערע הענט־לאך אויף צו באקומען דעם קלאָפּ. זיי האָבן אין משך פון דיי פינף מינוט ניט געהאט אפארעדיקן דעם חשבון.

דער לערער האָט אנגעהויבן די סע־ריע מיט זיי. דערנאָך האָט ער גע־זאָגט:

— אלע האָט איר זיך טועה גע־ווען. נישטא קיין אין גוטע לייזונג. אנו, פארבייטאָרשירט אויף צו באקור־מען די שטיק!

און נאָר האָט זיך אוועקגעזעצט ביי זיין שטענדער, כדי אויסוטויילן די קלאָפּ אויף א באקוועמען אופן.

דאָס קליינוואָרט האָט פארבייטאָר־שירט פאר אים. באקומענדיק די קלאָפּ מיט דער ווירע, האָבן אייניקע געלאכט, און טרייסלענדיק די האָנט האָבן זיי אויסגעשריען:

— עס טוט באַרנישט ווי.

דאָס זיינען געווען די ציניקער.

געווען אויף צווישן זיי סטאָיקער: ערנסטע האָבן זיי אויסגעשטרעקט די האָנט און זיי זיינען אוועק מיט דער שרייב טיש. צווישן זיי האָט זיך אויך געפונען לוטשין. דאָס איז געווען א בלאנד אייגנעלע, וועלכער האָט מדגיע געקוקט מיט זיינע קליינע, לעבלאוע אויגענלאך. אכט יאָר אין ער אלט געווען. א נערוועזער, א שוואכער קער און א הארער. איבער די אויגן האָט א ברייטער געוועלבטער שטערן צוגעגעבן ווירדע זיין אומבאדייטנדיק פנים'ל. אונטער דער נאָז האָט א קליין מייליכל ארויפגעלייגט א קאָפּ־דיינעם שטריך אויף זיין זאנפטער צו־דה'לע. ער איז נישט געווען שיין, אבער זיין אויסדרוק איז געווען האר־מאָניש. עס האָט זיך אין אים פאר־געפילט א ניט וואוינאָרע נשמה.

נאָכן אויסטויילן די פינף־און־צוואנ־ציק קלעפּ מיט דער ווירע האָט דער לערער פראָקלאמירט דעם פון אים באַ־קומענעם רעזולטאט:

87.888.888.890

לוטשין האָט אויסגעשריען:

— ס'איז שלעכט!

א שמיץ מיט דער ווירע פאר זאָגן אז ס'איז שלעכט — האָט דער לערער געשריען.

לוטשין האָט פראָטעסטירט.

— יאָ, ס'איז שלעכט! איר האָט זיך טועה געווען.

אויפשפּרינגנדיק פון זיין אָרט און ער צוגעלאָפן צו דער טאוול און ער האָט אנגעהויבן צו קייפלען. ער האָט באקומען באַלגנדן רעזולטאט.

88.888.888.890

— גראָד אזוי ווי איך — האָט א אינגל געשריען.

— און אזוי ווי איך!

— אזוי ווי איך!

— אזוי ווי איך!

פופצן קינדער האָבן זיך אויפגע־געגענדיקט — א שמיץ!

דריי קינדער, וועלכע זיינען שוין געווען געוואוינען צו דיי דאָזיקע צרות האָבן אויסגעשטרעקט זייערע הענט־לאך אויף צו באקומען דעם קלאָפּ. זיי האָבן אין משך פון דיי פינף מינוט ניט געהאט אפארעדיקן דעם חשבון.

דער לערער האָט אנגעהויבן די סע־ריע מיט זיי. דערנאָך האָט ער גע־זאָגט:

— אלע האָט איר זיך טועה גע־ווען. נישטא קיין אין גוטע לייזונג. אנו, פארבייטאָרשירט אויף צו באקור־מען די שטיק!

און נאָר האָט זיך אוועקגעזעצט ביי זיין שטענדער, כדי אויסוטויילן די קלאָפּ אויף א באקוועמען אופן.

דאָס קליינוואָרט האָט פארבייטאָר־שירט פאר אים. באקומענדיק די קלאָפּ מיט דער ווירע, האָבן אייניקע געלאכט, און טרייסלענדיק די האָנט האָבן זיי אויסגעשריען:

— עס טוט באַרנישט ווי.

דאָס זיינען געווען די ציניקער.

געווען אויף צווישן זיי סטאָיקער: ערנסטע האָבן זיי אויסגעשטרעקט די האָנט און זיי זיינען אוועק מיט דער שרייב טיש. צווישן זיי האָט זיך אויך געפונען לוטשין. דאָס איז געווען א בלאנד אייגנעלע, וועלכער האָט מדגיע געקוקט מיט זיינע קליינע, לעבלאוע אויגענלאך. אכט יאָר אין ער אלט געווען. א נערוועזער, א שוואכער קער און א הארער. איבער די אויגן האָט א ברייטער געוועלבטער שטערן צוגעגעבן ווירדע זיין אומבאדייטנדיק פנים'ל. אונטער דער נאָז האָט א קליין מייליכל ארויפגעלייגט א קאָפּ־דיינעם שטריך אויף זיין זאנפטער צו־דה'לע. ער איז נישט געווען שיין, אבער זיין אויסדרוק איז געווען האר־מאָניש. עס האָט זיך אין אים פאר־געפילט א ניט וואוינאָרע נשמה.

לוטשין האָט אויפגעהויבן זיין רויט־שריען:

— שטיל זאָל זיין!

אלע זיינען שטיל געווארן נאָר נישט לוטשין.

ער האָט געזאָגט:

— איר ווייסט שוין, קיינער פון אייך זאָלצט איר ניט ווייניר ווייזן.

— שטיל זאָל זיין! — האָט דער לערער נאָכאמאָל אויסגעשריען און ער האָט זיך אויפגעשטעלט דראָענדיק.

לוטשין האָט אים, שמייכלדיקער און א רואיקער, אריינגעקוקט אין דיי אויר־גען. ער האָט גאָרנישט געזאָגט. און דער לערער איז צעמישט געווארן. ער האָט אים דעם קינדס בליק גאנצע פאראכטונג וואָס ער פילט צו אים געזעען. וואָס ער פילט צו אים, אראָפּ־לאזנדיק דיי אויגן האָט ער געהייסן אנגיין מיט דער ארבעט.

— שרייבט!

ער האָט אנגעהויבן דיקטירן. זיין צעמישונג איז געווען אזוי בולט, אז אייניקע האָבן איבערראשטע געקוקט אויף לוטשינען. ער האָט צופרירן גע־שמייכלט. ער האָט איצט אויך אויף דעם קלאָפּ אין זיין קורץ־ווייל־ער האָט אויסגעמאָלט אויף דעם אופן אז ער האָט אויסגעשריען:

— איך ווייס נישט!

— זייער גוט — האָט דער לערער פארגעזעצט מיט זיינע שפאָס־ן — דער אנצערט אין אפּגעלייגט געווארן.

כמעט אלע איבעריקע קינדער האָבן ווידער אויסגעבראכן אין א געלעכטער, הילכיקדיקער ווי פריער, אָן חשק, בלויז כדי צופרידנצושטעלן דעם לע־רער.

— נעגוג — האָט ער באפוילן. — נעמט אריין דיי הענט, איך וועל דיך־טירן.

אין בעת די איבעריקע האָבן זיך צוגעגרייט, האָט ער זיך געווענדעט צו לוטשינען:

— נו, דו האָסט זיך שוין אויסגע־לערנט צו פאָלגן?

נישט ענטפערנדיק, האָט אים דאָס קינד אנגעקוקט מיט א ברענענדיקן גריי־מצאָר. נאָר וואָס איז ער עפּעס דערגאנגען, אז וואָס? — לוטשין האָט געפילט, אז ער האָט איצטער עפּעס אויסגעלערנט, ווען אפילו דער דאָזי־קער עפּעס איז נישט געווען "צו פאָל־גען", לויט ווי דער לערער האָט גע־מיינט. אין דעם דאָזיקן אויגנבליק האָט זיך לוטשין נישט געקאָנט דער־פינירן, וואָס אזעלכעס ער האָט אנט־דעקט, וואָס אזעלכעס ער האָט נישט דאָ אכט יאָר זיינע, אויסגעלערנט אין א קלאָס פון א שול. און בסך הכל האָט ער אנטדעקט אזעלכעס, וואָס ער וועט אין משך פון זיין לעבן קיינמאָל נישט פארגעסן! איצט וויים ער נאָך נישט וואָס, אבער שפּעטער וועט ער דער־גיין, אז דאָס איז געווען נישט עפּעס אנדערש, ווי: אז די אומגערעכטי־קייט, אויב קענען איר בונטעווען זיך דער גערעכטער, זיינענדיק אונטער־דריקט, דערקרוטירט די היינקער פון צווישן די אונטערדריקטע גופא.

די דאָזיקע אנטדעקונגען, זיין אפּי־לו זיינען געווען צעשוואומען אין דער נשמה פון לוטשינען, האָבן אים אנגע־פילט מיט אין עקל און אויף מיט טרויער און ווייטאָג. ס'איז שטענ־דיק טרויעריק און ווייטאָגלאך צו מאָ־כען אזעלכע אנטדעקונגען, דערבערן די דאָזיקע ביטערע ידיעות. אבער דאָס טראגישע פון אָט דעם ווייטאָג, דאָס אומווארשיינלאכע פון אָט דעם טרוי־ער איז, דאָס וואָס די צייווליזירטע מענשן שוידערן ניט אויף, פארשע־מען זיך נישט, אז אזעלכעס קאָן אויס־געלערנט ווערן אין שול, אנטדעקט וועט־רען דורך אן אכט יאָריק קינד.

דער לערער האָט דיקטירט. לוטשין האָט פון דאָס ניי אנגעהויבן צו ווייר־נען און דער לערע האָט געשפּאָסט:

— אָט האָבן מיר שוין ווידער מר־זיק!

כמעט אלע קינדער האָבן ווידער אנגעהויבן לאכן. דער געקרייצטער האָט אויפגעהויבן דעם קאָפּ. ער האָט אָבסערווירט, בלויז צוויי קינדער האָ־בען נישט געלאכט. אין זייער ערנסט־קייט, אין זייער בליק און אין זייער מינע, וואָס האָט זיך געשלעפּנט ארום זייער מויל, האָט לוטשין געליינענט מיטטלייד און צאָרן.

דער לערער האָט זיי געזאָגט:

— מיט אייך בין־דן, בין אייך חבר, — נישט מער. צו אייך אלעמען — און ער האָט ארומגענומען מיט זיין פאר זיי קיין אויסלענדישע פאָספּאָרטן, פלעגן די סאָוועטישע אגענטן זיי שמוגלען אין דער רעגיע. מען האָט ארעסטירט א סך אזעלכע אגענטן אין די פאָוויאטען פון ווילנע, מאָלא־דעטשנע און דיסנא. די פאָליציי ליק־ווידירט איצט די אלע יעהיים ביוראָס.

לוטשין האָט אויפגעהויבן זיין רויט־פּנים, זיך אויסגעוווישט די טרערן און אכטערדיק אין אויסטרעטן לאכט אָנ־שטרייגנונג האָט ער ארויסגעזאָגט:

— איך ווייס נישט!

— זייער גוט — האָט דער לערער פארגעזעצט מיט זיינע שפּאָסן — דער אנצערט אין אפּגעלייגט געווארן.

כמעט אלע איבעריקע קינדער האָבן ווידער אויסגעבראכן אין א געלעכטער, הילכיקדיקער ווי פריער, אָן חשק, בלויז כדי צופרידנצושטעלן דעם לע־רער.

— נעגוג — האָט ער באפוילן. — נעמט אריין דיי הענט, איך וועל דיך־טירן.

אין בעת די איבעריקע האָבן זיך צוגעגרייט, האָט ער זיך געווענדעט צו לוטשינען:

— נו, דו האָסט זיך שוין אויסגע־לערנט צו פאָלגן?

— איינס, צוויי דריי . . .

ער האָט אָפּגעצייטלט די דעכצן קלאָפּ און ער האָט באפוילן:

— איצט נעמט אים אראָפּ. דעם מויל־באנד און לאָזט אים אָפּ. יעדער איינער אויף זיין פּלאַץ.

לוטשין אליין איז געבליבן אין מיטן פון דעם קלאָס, א דערנידעריקטער, א צעשלאָגענער און א עצווייטנאָגטער. אמבעסטן וואָלט ער אנטלאָפן, אבער דער לערער האָט אים פארשטעלט דעם וועג. ער האָט באקוקט זיינע צעשלאָ־גענע הענט. צווישן די קנעבלאך פון דעם אנווייז פינגער און דעם מיטלסט־דיקן גרויסן פינגער האָט זיך געווען נישט גוט געהערט: אבער זיין פּראָ־טעסטירנדיקע שטעלונג האָט באאמוש־רואיקט דעם לערער.

— וואָס זאָגסטו? וואָס ברומסטו דארט?

— איך זאָג, אז דאָס איז נישט גוט אזוי.

— א, דאָס! ? פארוואָס איז עס נישט גוט? — האָט דער לערער אר־ראָגיש אויסגערופן.

— ניין — לוטשין באשטאָנען אויף זיינס. — דאָס איז אומגערעכט.

— אזוי, און וואָס איז אזעלכער גערעכט?

— יושר'דיק וואָלט געווען, אז יע־דער איינער פון אונז, זאָל איצט נעבן אויף א פּאָטש מיט דער ווירע. זעכצן זיינען מיר, די וואָס האָבן דעם פייפל געמאָכט גוט; אין דארפט באקומען זעכצן קלאָפּ . . .

דער לערער האָט זיך אויפגעשטעלט. זיין פּנים איז פאר כעס בלייך געווא־דען: די אדערן פון זיין האַלז זיינען אנגעצויגן און אנגעפילט געווארן. ער האָט געענטפערט:

— איצט, ווער עס וועט באקומען די זעכצן קלאָפּ, וועט איר האָבן אונז מומע־דער־טייל־ער פאר אים. באקומענדיק די קלאָפּ מיט דער ווירע, האָבן אייניקע געלאכט, און טרייסלענדיק די האָנט האָבן זיי אויסגעשריען:

— עס טוט באַרנישט ווי.

דאָס זיינען געווען די ציניקער.

געווען אויף צווישן זיי סטאָיקער: ערנסטע האָבן זיי אויסגעשטרעקט די האָנט און זיי זיינען אוועק מיט דער שרייב טיש. צווישן זיי האָט זיך אויך געפונען לוטשין. דאָס איז געווען א בלאנד אייגנעלע, וועלכער האָט מדגיע געקוקט מיט זיינע קליינע, לעבלאוע אויגענלאך. אכט יאָר אין ער אלט געווען. א נערוועזער, א שוואכער קער און א הארער. איבער די אויגן האָט א ברייטער געוועלבטער שטערן צוגעגעבן ווירדע זיין אומבאדייטנדיק פנים'ל. אונטער דער נאָז האָט א קליין מייליכל ארויפגעלייגט א קאָפּ־דיינעם שטריך אויף זיין זאנפטער צו־דה'לע. ער איז נישט געווען שיין, אבער זיין אויסדרוק איז געווען האר־מאָניש. עס האָט זיך אין אים פאר־געפילט א ניט וואוינאָרע נשמה.

נאָכן אויסטויילן די פינף־און־צוואנ־ציק קלעפּ מיט דער ווירע האָט דער לערער פראָקלאמירט דעם פון אים באַ־קומענעם רעזולטאט:

87.888.888.890

לוטשין האָט אויסגעשריען:

— ס'איז שלעכט!

א שמיץ מיט דער ווירע פאר זאָגן אז ס'איז שלעכט — האָט דער לערער געשריען.

לוטשין האָט פראָטעסטירט.

— יאָ, ס'איז שלעכט! איר האָט זיך טועה געווען.

אויפשפּרינגנדיק פון זיין אָרט און ער צוגעלאָפן צו דער טאוול און ער האָט אנגעהויבן צו קייפלען. ער האָט באקומען באַלגנדן רעזולטאט.

88.888.888.890

— גראָד אזוי ווי איך — האָט א אינגל געשריען.

— און אזוי ווי איך!

— אזוי ווי איך!

— אזוי ווי איך!

פופצן קינדער האָבן זיך אויפגע־

די אידישע געזעלשאפטלאכע קערפּערשאפטן וואָס פרובירן צו לייזן דאָס פראָבלעם באָדן טייליוויז, קריגן ניט קיין פראקטישע מיטהיקף פון דער רעגירונג.

עס שאפט זיך, פארקערט, דער איינדרוק, אז א סך אזעלכע עקאָנאָמישע רעפאָרמען ווערן פּפעציעל דורכגעפירט כדי ארויסצו־שטויסן נאָך אידן פון זייערע עקאָנאָמישע פאָזיציעס . . .

די פוילישע רעגירונג דארף צייגן איר אנטשלאָסנהייט צו באַ־זייטיקן אָט די אלע היכל־שרייענדיקע עלות לגבי דער אידישער באַ־פעלקערונג, איידער אלע "מיספארשטענדענישן" זאָלן פארשוואונדן ווערן. און דאן וועט קיין מניעה ניט זיין פון קיין גוטן ווילן און די כעסטע און פריינטלאכסטע קענזייטיקע באציאונגען.

דאָס איז אויך נויטיק פאר פוילנס איינענער צוקונפט און נא־ציאָנאלער גרויסקייט. — פוילן קאָן ניט זיין גליקלאך אזוי לאנג ווי איבער צען פראָצענט פון איר באפעלקערונג איז אומגליקלאך.

דער שמיץ מיט דער ווירע

(דערציילונג)

פון אלוואָראָ זשונקע

פון שפּאנישן: י. בירנבוים

די פינף־און־צוואנציק אינגלאך פון דעם צווייטן קלאָס זיינען געווען אויס־געשטעלט אויפן חסד פון דעם קאפּרי־אן דער קאפּריז האָט זיך פּעראָגיפּי־צירט אין א הויכן, טרוקענעם, נער־וועזן און פליכטענדן לערער. וועל־כער האָט צוליב זיין קורצזיכטיקייט, געקוקט דורך אזעלכע צוויי גראָבע גלעזער, און זיי האָבן צוגעגעבן יערן אויסדרוק פון די שוואַרצאָפּלען פון זייגע אויגן. אחוץ דעם האָט דער קאָפּ־ריז געראָט א ווירע אין דער האָנט (די רוט אדער קאנטשיק וואָלטן אויס־געווען ווי אנאכראניזמען אין דעם צוואנציקסטן יאָרהונדערט) און די ווי־רע קאָן זיך דאָך זיין אן ארבעטס אינ־סטרומענט און דאָס האָט שוין אינ־נאנצן אוועקגענומען דעם העסלאכן ווירדערוויל, וואָס איר אנוועזנהייט אויפן לערערס שרייב טיש האָט גע־קאָנט ביי אימיצן ארויסרופן, כאָטש ער פלעגט טיילמאָל, באזונדערס אין די טעג, ווען ער איז געווען שלעכט געשטימט ארויפזעצן אויף איר שפּיץ א שפּיציק געגעלע און די ווירע פלעגט דאמאָלסט אי שמייסן אי שטעכן. און יעדער שמיץ איז געווען א קריץ, וואָס האָט זיך געעבט אין דער נשמה פון דעם באשטאָנען אויעף דעם שרייב טיש. צווישן זיי האָט זיך אויך געפונען לוטשין. דאָס איז געווען א בלאנד אייגנעלע, וועלכער האָט מדגיע געקוקט מיט זיינע קליינע, לעבלאוע אויגענלאך. אכט יאָר אין ער אלט געווען. א נערוועזער, א שוואכער קער און א הארער. איבער די אויגן האָט א ברייטער געוועלבטער שטערן צוגעגעבן ווירדע זיין אומבאדייטנדיק פנים'ל. אונטער דער נאָז האָט א קליין מייליכל ארויפגעלייגט א קאָפּ־דיינעם שטריך אויף זיין זאנפטער צו־דה'לע. ער איז נישט געווען שיין, אבער זיין אויסדרוק איז געווען האר־מאָניש. עס האָט זיך אין אים פאר־געפילט א ניט וואוינאָרע נשמה.

לוטשין האָט אויפגעהויבן זיין רויט־שריען:

— שטיל זאָל זיין!

אלע זיינען שטיל געווארן נאָר נישט לוטשין.

ער האָט געזאָגט:

— איר ווייסט שוין, קיינער פון אייך זאָלצט איר ניט ווייניר ווייזן.

— שטיל זאָל זיין! — האָט דער לערער נאָכאמאָל אויסגעשריען און ער האָט זיך אויפגעשטעלט דראָענדיק.

לוטשין האָט אים, שמייכלדיקער און א רואיקער, אריינגעקוקט אין דיי אויר־גען. ער האָט גאָרנישט געזאָגט. און דער לערער איז צעמישט געווארן. ער האָט אים דעם קינדס בליק גאנצע פאראכטונג וואָס ער פילט צו אים געזעען. וואָס ער פילט צו אים, אראָפּ־לאזנדיק דיי אויגן האָט ער געהייסן אנגיין מיט דער ארבעט.

— שרייבט!

ער האָט אנגעהויבן דיקטירן. זיין צעמישונג איז געווען אזוי בולט, אז אייניקע האָבן איבערראשטע געקוקט אויף לוטשינען. ער האָט צופרירן גע־שמייכלט. ער האָט איצט אויך אויף דעם קלאָפּ אין זיין קורץ־ווייל־ער האָט אויסגעמאָלט אויף דעם אופן אז ער האָט אויסגעשריען:

— איך ווייס נישט!

— זייער גוט — האָט דער לערער פארגעזעצט מיט זיינע שפּאָס־ן — דער אנצערט אין אפּגעלייגט געווארן.

כמעט אלע איבעריקע קינדער האָבן ווידער אויסגעבראכן אין א געלעכטער, הילכיקדיקער ווי פריער, אָן חשק, בלויז כדי צופרידנצושטעלן דעם לע־רער.

— נעגוג — האָט ער באפוילן. — נעמט אריין דיי הענט, איך וועל דיך־טירן.

אין בעת די איבעריקע האָבן זיך צוגעגרייט, האָט ער זיך געווענדעט צו לוטשינען:

— נו, דו האָסט זיך שוין אויסגע־לערנט צו פאָלגן?

— איינס, צוויי דריי . . .

ער האָט אָפּגעצייטלט די דעכצן קלאָפּ און ער האָט באפוילן:

— איצט נעמט אים אראָפּ. דעם מויל־באנד און לאָזט אים אָפּ. יעדער איינער אויף זיין פּלאַץ.

לוטשין אליין איז געבליבן אין מיטן פון דעם קלאָס, א דערנידעריקטער, א צעשלאָגענער און א עצווייטנאָגטער. אמבעסטן וואָלט ער אנטלאָפן, אבער דער לערער האָט אים פארשטעלט דעם וועג. ער האָט באקוקט זיינע צעשלאָ־גענע הענט. צווישן די קנעבלאך פון דעם אנווייז פינגער און דעם מיטלסט־דיקן גרויסן פינגער האָט זיך געווען נישט גוט געהערט: אבער זיין פּראָ־טעסטירנדיקע שטעלונג האָט באאמוש־רואיקט דעם לערער.

— וואָס זאָגסטו? וואָס ברומסטו דארט?

— איך זאָג, אז דאָס איז נישט גוט אזוי.

— א, דאָס! ? פארוואָס איז עס נישט גוט? — האָט דער לערער אר־ראָגיש אויסגערופן.

— ניין — לוטשין באשטאָנען אויף זיינס. — דאָס איז אומגערעכט.

— אזוי, און וואָס איז אזעלכער גערעכט?

— יושר'דיק וואָלט געווען, אז יע־דער איינער פון אונז, זאָל איצט נעבן אויף א פּאָטש מיט דער ווירע. זעכצן זיינען מיר, די וואָס האָבן דעם פייפל געמאָכט גוט; אין דארפט באקומען זעכצן קלאָפּ . . .

דער לערער האָט זיך אויפגעשטעלט. זיין פּנים איז פאר כעס בלייך געווא־דען: די אדערן פון זיין האַלז זיינען אנגעצויגן און אנגעפילט געווארן. ער האָט גע

דעם
רב'ס טאָכטער
א העכסט שפּאַנענד־קער ראָמאַן פון דער אידישן לעבן אין מיטל־אלטער
פון לעאָ וויעזענפעלד

(פאָרזעצונג)

— ניט מיין קינד איז שולדיק, נאָר איך. אויב זי איז א כישוף־מאַכערן, האָב איך איר דאָס אויסגעלערנט. איך האָב איר געהייסן דאָס אלץ צו טאָן, איך בין דער שולדיקער! נעמט מיך! אָבער שוינקט איר דאָס לעבן. איך האָב מיין צייט שוין אָפּגעלעבט, איך בין אלט און גרוי, זי אָבער נייט ערשט אויף דער וועלט. האָט רחמנות מיט איר.

די באַרטלאָזע נלחים זיינען אָבער ניט געריירט געוואָרן פון דער דאָזיקער רירנדער סצענע. זיי האָבן ארויסגעטראָגן זייער אורטייל, אז חנה'לע זאָל פאַרברענט ווערן אויף דעם שייטערהויפן און זיי האָבן איר געהייסן פון זאָל. חנה'לע האָט ארויסגיינדיק זיך געוועגט מיט איר פאָטער און זי האָט הויך געזאָגט א קאַפּיטל תהלים. די פרינצעסן איז געווען צופרידן. זי האָט טריאומפירט. אויף ארגוס איז געווען צופרידן און ער האָט אריינגעלאָכט אין זיך.

קאַפּיטל 18

דער טאָג וואָס חנה'לע האָט געדאַרפט הינגערטיקע ווערן, איז אין טירנא געווען א גרויסער יום־טוב. אלע ארבייטן סיי אין שטאָט און סיי אין די דערפער אַרום, זיינען אָפּגעשטעלט געוואָרן אלע געשעפטן און יערער איינער איז נעקומען אין שטאָט אריין און אלע האָבן זיך פאַראַמלט אויף דעם גרויסן מאַרק פּלאַץ, וואו דאָס פאַרברענען פון דער אידישער מיידל האָט געדאַרפט פאַרקומען פאַר אלעמענס אויגן.

פון אינדערפרי אז האָבן די גלעקער פון די נייַן קירכן אין טירנא פאַרקלונגען די שטאָט און דאָס קלינגען האָט זיך אָפּגעשלאָגן ווייס און ברייט, אַנגאַנדריק אומעטום, אז עס איז א "טאָג פון גערעכטיקייט", ווי די גלחים האָבן גערופן יעדן טאָג ווען אזא באַרבאַרישע הינריכטונג האָט געדאַרפט פאַרקומען.

דער צענטער פון דעם מאַרק איז פאַרוואַנדלט געוואָרן אין א גרויסן סטאַדיום, בייַנק זיינען געווען אויסגעשלאָגן פאַר דעם אלגעמיינעם עולם און רעזערווירט פאַר דער אריסטאָקראַטיע און פאַר די גלחים. פאַר דער פּרינצעסן, דעם קאַנצלער און דעם בישאָפּ, איז געווען צוגערייט א באַזונדער פּלאַץ, נאָענט צו דעם שייטערהויפן.

חנה'לע, וועלכע איז געלעגן אין איר פינסטערן קעלער. וואו זי האָט שוין אויפגעגעבן אלע האָפענונגען זיך ארויסצוראַטעווען פון איר פאַרפאַלגערס הענט, האָט נאָך ניט געוואוסט, אז זי לעבט אין יענעם טאָג איבער דער לעצטער שעה'ן פון איר לעבן. מען האָט איר נאָך ניט אָנגעזאָגט, אז דער אורטייל אויף איר וועט דורכגעפירט ווערן. אָבער ווען זי האָט דערהערט דאָס קלינגען פון די גלעקער, האָט זי פאַרשטאַנען, אז דער צייט איז נעקומען ווען זי דאַרף זיך אָפּגעזעגענען מיט דער ליבסטער וועלט.

האָט זי דאַמאָלסט באַדויערט וואָס איר לעבן ענדיקט זיך אזוי פרי? איז איר געווען א שאָד אוועקצוגיין פון דער וועלט איידער זי האָט נאָך איז דער ווירקלאַכקייט געלעבט אין איר?

אויף די דאָזיקע פראַגן וואָלט זי דאַמאָלסט זיכער ניט געענטפערט מיט איר פאַרקאַסטיש ביטערן געלעכטערל, מיט וועלכן זי האָט גלאַכט דורך דער נאָנצער צייט וואָס איר פּראַצעס איז אָנגענאָמען פאַר די גלחים מיט די פינסטערע פנים'ער. ניין, זי האָט גאָר ניט קיין מורא געהאַט פאַר דעם טויט, און עס האָט זי ניט געאַרט וואָס דער מלאך המות איז אזוי נאָענט צו איר. פאַרקערט, זי האָט אפילו אין דעם מקום נקמה א דערלייזונג פאַר אירע לידן און ניט זעלטן איז אין איר מוח דורכגעלאָפן דער געראַנק, אז ווען נאָט שיקט דעם טויט צו אלע מענשן, וועלכע זיינען געבוירן געוואָרן צו לידן און האָבן צרות, וואָלט דאָס נעווען די גליקלאַכסטע און בעסטע זאַך.

דאָס איינציקע וואָס עס האָט זי ניט געלאָזט איינרוהן, וואָס עס האָט איר פאַרשאַפן פיל שמערצן און געדריקט איר האַרץ, איז געווען די זאָרג פאַר אירע אומגלוקלאַכע עלטערן. זי האָט געוואוסט, אז איר געטרייער פאָטער וועט ניט קאָנען איבערלעבן דעם פאַרלוסט פון זיין איינציק קינד, און אז פאַר איר מוטער וועט עס איבער־הויפּט זיין שווער אָן איר צו לעבן. פאַר די אידן פון טירנא האָט זי זיך שוין וויינינקער געשראָקן, זי איז פון איר וועכטער אויף א קונציקן אופן געוואוירט געוואָרן, און די פרינצעסן האָט באַשלאָסן ניט צו טשעפּען די אידן אין זיך צופרידנשטעלן מיט דעם וואָס זי אליין וועט פאַרברענט ווערן. אָבער פון איר גרויסער שייניקייט האָט זי גאָר ניט פאַרלאַרן. אפילו אין די לאַיידער, אין וועלכע זי איז איצט געווען אָנגעטאָן: א שווארצן דיקן מאַנטל, מיט א שווארצן טוך איבער דעם קאָפּ, באַרועט און ניט געוואַשן זייט פילע טעג, האָבן אירע אויגן אַרויסגעלייכט און צוויי ליכטיקע שטערן און איר פּנים האָט געשיינט ווי די ליכטיקע זון. אפילו די גלחים און דיינער פון דער קירכע, וועלכע האָבן זי ארומגעשטעלט, האָבן זיך ניט געקאָנט אָפּוואונדערן פון איר אומגעוויינלאַכער שיינקייט.

איידער חנה'לע איז אַרויסגעפירט געוואָרן פון הויף האָט דער עלטסטער פון די קלויסטער גלחים נאָך געמאַכט א פאַרזוך זי איבערצוקעהרן צו דעם קאַטוילישן גלויבן, אָבער זי האָט זיך פון אים אָפּגעוועגדעט מיט פאַראַכטונג, צום שלוס האָט עס געמוזט איינזען, אז זיין מי אין אומזיסן, און ער האָט געהייסן אריינרופן די פירסטלאַכע סאַלדאַטן, וועלכע האָבן געוואַרט אויף דער צווייטער זייט פון דעם קלויסטער.

די סאַלדאַטן זיינען די אומגלקלאַכע חנה'לע באַפאַלן ווי די ווילדע חיות, זיי האָבן זי געריסן אהין און אהער, האָבן איר אָנגעטאָן שווערע קיטלן אויף די הענט און אויף די פיס. דאַן האָבן זיי זי ארויסגעוואָרפן אויף א גרויסן וואָגן און זיי האָבן זי געפירט צו דעם שייטערהויפן.

דער וואָגן מיטן קרבן פון ליבע איז געפאָרן איבער די גאַסן פון דעם גרויסן קלויסטער, וואו טויזנטער מענשן זיינען געווען פאַרזאַמלט. חנה'לע האָט פאַר זיך דערהערט קולות און גזרלערייען, די אויסרופן "כישוף מאַכערן", "פאַרראַטע אידישע", "שמוציקע יעזוס מערדערן" און נאָך אזעלכע ווערטער, מיט וועלכע די קריסטן אין פּילע לענדער באַנוצן זיך אויף נאָך היינט.

צוערשט האָט זי געקוקט אויף די די מאַסן מיט פאַראַכטונג, אָבער שפּעטער האָט זיך אין איר דערוועקט א געפיל פון רחמנות צו זיי.

— וואָס זיינען זיי שולדיק? —

האָט זי זיך אליין געפרעגט. זיי זיינען דאָך ווי די בחמות וואָס וויינען ניט אנדערש. אזוי זיינען זיי דער־ציינן געוואָרן.

מען האָט זיי איינגעלעדט, אז דער איז דער ערגסטער, אז ער איז א טייוול אין דער געשטאַלט פון א מענטש. זיי גלויבן אין דעם, זיי האָבן גלויבן אין זייערע גלחים, וועלכע זיינען פאַרפינסטערער. זיי זיינען פאַנאַטישע גלויביקע אין וואָס זיי טאָר אין מוז. מען זיי פאַר דעם מוחל זיין.

עס קאָן זיין, אז ווען די מאַסן וואָלטן געווען געוואוסט וואָס חנה'לע דיינקט ווען זיי, וואָלטן זיי זי געווען באַהאַנדלט מיט רחמנות. זיי האָבן

קאַלנאַריער נאַטיצן

מיט גרעטע דייוויס איז געווען צו נאַסט אין קאַלגאַרי אויפן וועג אהיים קיין וואַנקאָווער פון א רייזע איבער צפון אלבערטא.

* * *

דער יום כפור טאָנץ אין קאָמיוניטי האַל איז געווען א גרויסער דערפאָלג. אַן עולם פון איבער פיר הונדערט איז אַנוועזנד געווען. דער טאָנץ איז דורכגעפירט געוואָרן אונטערן אויספיזיכט פון דעם אידישן רעליף קאָמיטעט. 275 דאָלאַר איז געשאַפן געוואָרן פאַר פּרי־לאַנטראָפּישע צוועקן.

פאַלגנדע זיינען געווען די קאַנווי־נערס. מרס. י. מאַרקס און מרס. חוה בושייקין. דער קאָמיטעט וועלכער האָט זיי ארויסגעהאָלפן איז באַשטאַנען פון די פאַלגנדע פרויען: מרס. ל. ב. קע־טשין, ס. שולמאַן, ס. יאַפּע, ראַבינאָ־וויטש און פון ה. וו. בעלקין, מ. מאַר־קוס, א. גראַבערמאַן און י. ווינער.

* * *

מר. דוש. הארט איז אָפּגעפאָרן קיין מזרח קאַנאַדע וועגן געשעפט אָנגעלע־גענהייטן. ער וועט באַזוכן מאָנטרעאַל.

* * *

מר. א. בושייקין און ל. פּאַפּערני, פון קאַלגאַרי און מר. מאַלקאָוו פון רעדוישיינע, זיינען אָפּגעפאָרן צו דער "טרו סטאָרי" קאָנפערענץ קיין טאָ־ראָנטאָ, וואָס ווערט אָפּגעהאַלטן הייַנ־טיקע וואָך. מר. פּאַפּערני וועט פון טאָראָנטאָ אָפּפאָרן קיין ניוריאָרק וואו ער וועט פאַרברייגגען א קורצע צייט מיט זיינע נאָענטע קרובים און נאָכדעם וועט ער זיך צוריקקערן קיין קאַלגאַרי. מר. בושייקין און מר. מאַלקין וועלן באַלד נאָך דער קאָנפערענץ צוריקקערן זיך אהיים.

(זיי האָבן אלע פאַרבראַכט שבת'דיקן טאָג אין וויניפּעג. מר. פּאַפּערני האָט אויסגענוצט זיין טאָג אין וויני־פּעג פאַר א גוטן צוועק — ער האָט גע־לייזט עטלאַכע דאָלאַר פאַר דעם גע־פּלאַנטן "פּראָליק" וואָס דאַרף פאַרקו־מען אין קאַלגאַרי. זיי זיינען אָפּגע־פאָרן פון וויניפּעג שבת פאַרנאַכט מיט דער סי. ען. אר.)

* * *

דער ערשטער צוזאַמענקומען פון מר־טער פאַראַיין פון פרי־שול, היינטיקן מעזאָן, וועט זיין אין דער פאָרמע פון א טיי וואָס וועט פאָרקומען אין דער היים פון מרס. ל. פּאַפּערני.

* * *

צווישן די אידישע סטודענטן וועל־כע זיינען אָפּגעפאָרן שטודירן אין אַל־בערטא אוניווערסיטעט אין עדמאָנ־טאָן, זיינען: מיס מאַזאַ גאַלדבערג, מערי בעלקין און מערי יאַפּע; און ראָ־בערט בערקאָף, וויליאַם עפּשטיין, סיי־מאָן פּאַסטערנאַק און דוש. סמאָלענ־סקי.

* * *

ביישטייערונגען פאַר וויני־פּעגער אינסטיטוציעס

"דאָס אידישע וואָרט".

חשוב'ע הערן:

איך שיק אייך דריי דאָלאַר ($3.00) און בעט אייך אזוי גוט זיין איבערגע־בען דאָס געלט צום מושב זקנים. איך דאַנק אייך.

מיט אכטונג,

דוש. זייצאָוו, מעלוויל, סאַסק.

——(::)——

ווערטער רעדאַקטאָר: —

אין נאָמען פון דער אידישער־קהלה פון מעלוויל, סאַסק., שיק איך אייך א טשעק אויף $20.15. זייט אזוי גוט און פאַרטיילט דאָס געלט, ווי פאָלגט: צום בית יתומים $6.85; מושב זק־נים $6.50 און מאָונט כרמל קליניק $6.80. מיר דאַנקען אייך פאַראויס.

מיט אכטונג,

דוש. זייצאָוו, סאַסק.

DODD'S KIDNEY PILLS
FOR ALL KIDNEY DISEASES
BACKACHE BLADDER TROUBLES RHEUMATISM
#4067 THE P

פאַר איבער דריי פערטל יאָרהונדערן זיינען דאָד'ס קידני פּילס געווען דער אנערקענטער מיטל פאַר רוקנווייטיק, רומאַטיזם, בלאָטער טראַבלס און פילע אַנ־דערע קראַנקהייטן, פאַראורזאַכט דורך שלעכטע קידנים. צו באַקומען פון אלע דילערס פאַר 50 סענט. אָדער 6 באַקסעס פאַר $2.50. אָדער דירעקט פון די דאָד'ס מעדיסין קאָ., לימיטעד, טאָראָנטאָ 2. ביים דערהאַלטן די סומע,

רוקחי'ס
כשר
נייעפּעט*
עס פּלוטשט עס טאַכט

א פיור וועדישעטייבל פּראָדוקט צום פרייען, קאָכען און באַקען

נעשמאַק, נעזונד אוו. לייכט צום פאַרדייען. עבריגיס עס צום בראָטען פלייש, פישיקן, צו מאַכען לאַטקעס. פראַיען פּאַפּייאַס, און אַנדערע פלייזיגע מאַכלים, ווי אויך פאַר מיכיגע מאַכלים, ווי פּרייגלען פיש.

פראַיען אייער, ד. ד. ג.

צו באַקומען אין אלע גראָסערס

I. ROKEACH & SONS, Inc.
Brooklyn, N. Y.

קרובים געזוכט

די פאַלגנדיקע ווערן געזוכט פון זייערע קרובים אין אייראָפּע און אין אַנ־דערע לענדער. באַקאַנטע פון די געזוכ־טע, אָדער די געזוכטע אליין, ווענן העפלאַך בעבעטן זיך אָפּרופן און שריי־בען צום איר. אימיגראַנטן הילף פאַר־איין, 4226 סט. לאָראַנס בלוד., מאָנ־טרעאַל, אַפּרוינדניק זיך אויפן נומער וואָס שטייט ביי דער זייט.

16158. יעראָמיאַ דזשיינקאָב מאַנקאַ, פון וואַנקאָווער, ב. ק. געבאָרן אין אַפּאַר־לע, פּוילן, ווערט געזוכט פון זיין שוועסטער, שיינדל מאַנקאַ. בעט דעם ברודער זאָל אויף איר רחמנות דאַנקען איר העלפן אין איר שווערער לאַגע.

17629. פיינע־לאַה סילווער און איר שוועסטער בריינדל, די טעכטער פון לייבוש דעם סטאַליער, מיט צוויי יאָר צוריק אין מרס. ד. סילווערס אדרעס געווען: 1142 קאָלגייט עוועי., ניו־יאָרק, ווערט געזוכט פון זייער ברודער ישראל בארענהיים פון וואַרשע, וועלכער גע־פינט זיך שוין העכער א יאָר אין מאָנ־טרעאַל.

17682. פּנחס ראַכלין און נוטע צור קערמאַן, זיינען אָנגעקומען מיט א יאָר 7-6 צוריק אין קאַנאַדע מיט זייערע פאַמיליעס דורך בעסאַראַביע פון מאָגי־לעוו־פּאָדאָלסק, ווערן געזוכט דורך ראָ־בערט פאָלק, וועלכער געפינט זיך אין ניו־יאָרק, נ. י., 127 דזשאַנסאָן עווע.

17783. יהודה פּאַגעל פון מאָנטרע־אַל, זוכט זיין זון פרידריך פּאַגעל, גע־באָרן אין זשאַבע גאַליציע, זיין לעצטער אדרעס איז געווען 17 רוע האַרוויי פּאַ־ריזש 13. האָט שוין פון אים א לייַנגע־רע צייט קיין ברוין ניט און איז זייער אומרואיק.

71197. מרס. מ. קאופמאַן, לעצטער אדרעס עפּפּלאַנייד עווע., מאָנטרעאַל, ווערט געזוכט פון איר מוטער, שיינע פענצאַוו. פון קאַנאַטאַפּ רוסלאַנד. האָט שוין א לאַנגע צייט פון איר קיין ברוין ניט. בעט רחמים זיך אָפּרופן.

17792. סעם שנייַדער, לעצטער אד־רעס 50-102 95טע סטריט עדמאָנטאָן, אלטאַ. ווערט געזוכט פון זיין שוואָגער, כאַצקל ניקלבערג פון פּאַלטאַווא, איז ניט זיכער אז ער וואוינט נאָך היינט אין עדמאָנטאָן, בעט זיין אדרעס.

17793. שלמה־הירש בן שבתי עמא־נועל, געפינט זיך אין מאָנטרעאַל, טאָ־ראָנטאָ אדער וויניפּעג, פון 1914 יאָר, פון דער היים א סטאַליער, ווערט גע־זוכט פון זיין שוועסטער שיינע עמאַנו־על, פון דריסע, ווייטבסקער גוב., גע־פינט זיך איצט היימלאָז אין פּאַלטאַווע, רוסלאַנד, אין זייער א קריטישן צו־שטאַנד.

17786. י. פישער, לעצטער אדרעס 134 פּאַוערס סט., וויניפּעג, ווערט גע־זוכט פון זיין קוזינע שרה פישער, א היימלאָזע פון פּראַסקוראָוו, געפינט זיך אין קישענעוו, רומעניע.

17802. דזשייקאָב יאַסעס, לעצטער אדרעס, 933 פּרינצעס עווע., וואַנקאָ־ווער, ב. ק. ווערט געזוכט פון זיין שוואָגער וואָלף שור פון אושפּאָל, לי־טע. דאַרף האָבן זיין אדרעס צוליב זייער א ווייכטיקן ענין.

17802. פ. ה. יאַסעס, לעצטער אד־רעס: 484 סט. קעטהרין, וועסט, מאָנ־טרעאַל. ווערט געזוכט פון זיין שוואָגער וואָלף שור פון אושפּאָל, ליטע.

17808. הענרי בלומענפעלד 41 יאָר שטאַמט פון בראַילאַ, רומעניע, לעצטער אדרעס, 30 יוסמין סט., מאָנטרעאַל, א פּאַטאַגראַפער, ווערט געזוכט פון זיין מוטער, אַנאַ בלומענפעלד פון פּאַריזש, פראַנקרייך, איז זייער אומרואיק פון זיין ניט שרייבן.

17811. מענדל קאַלערשטיין און פרוי, פאַני, מיט זייערע קינדער: עלא, בעלא און אַנאַ, אָפּגעפאָרן פון טאָמאַ־שאָוו, פּוילן, קיין קאַנאַדע אין 1920, שטאַמען פון כאַרקאָוו, ווערן געזוכט פון פרוי ראָזא סקורניק, וועלכע האָט געוואוינט אין כאַרקאָוו אויף מאַריאַ־סקע נאַס נו. 9. געפינט זיך איצט אין בוענאָס איירעס, אַרגענטינע, בעט זיך אָפּרופן.

17812. עטל שומאַן און אירע ברי־דער איזראַעל און איציק פאַנער, לעצ־טער אדרעס: 421 סט. אורבין סט., מאָנטרעאַל, ווערן געזוכט פון זייער שוועסטער — מ. פאַנער־שווערע, גע־פינט זיך איצט אין אָדעס, האָט ניט געהערט פון זיי פון פאַר דער מלחמה און פאַרלאָרן יעדע פאַרבינדונג.

דאָס אידישע וואָרט

פּראָספּעריטעט און גוטע צייטן.

טעלעפאָן 52-213

The Israelite Press Ltd.

165 Selkirk Ave., East — Winnipeg

1 טאָג
נ. פּ. פאַרטנאַי
מענערזשער
"נעדיינקט! אז מיר קאָנען אייך געבן באַרענונג אויב איר פאַר דריי קליינינג לאַנגט, אין אלע אייערע — אָדער פאַרבן
PERTH DYE WORKS LTD. 37 266

בעסטער מיטל צו פאַרענירן זויערן מאָגן

זויערער מאָגן, אומפאַרדייאַונג, נעז, דאָס זיינען סימנים וואָס באַווייזן, נעוויינלאַך, בלויז איין זאַך, אינערפּרעס וועגן דער־הויפן, פון מאָגן. זיינען אינערסימפּטאָמס נעוואָרן, צופיל זויערקייט מאַכט די שפּייז זויער אין מאָגן אין אינגעוויי.

דער מיטל צו קאָרעגירן אינערפּרעס זויער־קייט אין מיט אַן אלקאַלי. די בעסטע פאָרמע פון אלקאַלאַי פאַר דעם צוועק, איז פּיליפּס' מילק אָף מאַגנעזיאַ. נעמט כלומר א פּולע לעפל פון דער דאָזיקער ניט־שעראַלאַכער, כמעט טעם'לאָזער פּרעפּאַראַציע אין א גלאַס וואַסער. עס אַרבעט מאַכעניטאַל. דער מאָגן ווערט זיס. איר זייט ווידער מונטער אין פינף מינוט צייטן. אייער האַרץ־כרענונג, גע, קאָפּווייטיקן, נורעפיס אדער אומפאַרדייאַונג איז פאַר־שוואונדן!

וויייסט פון פּיליפּס' מילק אָף מאַגנעזיאַ אין איר זייט פּאַטר פון די גראַבע מיטלען אויף שטענדיק. דאָס איז דער אנערקענטער מיטל — דער געזונדער מיטל צו אלקאַלייזירן דעם סיסטעם. צו אַפּשאַפן די ווייקקנגען פון אר־בערלעכן אין דער ווירקונגען פון אר־בערלעכן אין דער ווירקונגען פון אר־בערלעכן אין דער ווירקונ

אין פלאַנטער פון לעבן . . .

פון מ. ס.

א העכסט שפּאַנענדער ראָמאַן פון דעם מאָדערנעם אידישן לעבן אין אַמעריקע

(פאָרזעצונג)

— איר מיינט, — האָט זי געזאָגט — אַז איר קאָנט מיך מאַכן פאַר אַן אַקטריסע ?

— ניין, דאָס האָב איך ניט געזאָגט — האָט ער מי טאָ שמייכל באַמערקט, — פאַר קיין אַקטריסע וויל איך אייך ניט מאַכן.

— וואָס דען האָט איר געמיינט ?

— אַ מואַוויי־סטאַר, דאָס איז וואָס איך האָב געמיינט.

זי האָט ווידער געלאַכט. איך פּנים האָט זיך גערויטלט.

— איר ווייסט, — האָט ער געזאָגט צו איר — אין דער מואַוויי וועלט זוכט מע זאָלע מאָל נייע סטאַרס.

— אָבער זיי האַלטן ניט אָן לאַנג — האָט זי באַמערקט.

— דאָס איז אויך אמת — האָט ער געזאָגט — אָבער די פאַרי יאָר וואָס מען שיינט אויף דער בינע, זיינען ווערט די אַלע יאָרן וואָס מען לעבט דערנאָך.

זי האָט ניט געוואוסט צי זאָל זי אים גלויבן אָדער ניט.

— איך ווייס ניט, — האָט זי געזאָגט, — איך וועל זיך דורכריידן מיט...

—מיט אייער מאַן ? — האָט ער איר איבערגעשלאָגן — אים וועט עס ניט געפעלן.

— פאַרוואָס דענקט איר אַזוי ?

— האָט זי געפרעגט.

— אַ, איך וואָלט בעסער וועגן דעם ניט געוואָלט ריידן.

— פאַרוואָס וויל איר וועגן דעם ניט ריידן ?

— עס איז ניט מיין זאַך — האָט ער באַמערקט מיט אַן ערנסטן טאָן, — זיך אַריינצומישן אין דעם לעבן פון אַ יונג פאַרפאַלק.

זי האָט געשמייכלט. אָך, וואָס פאַר אַ צדיק איר זענט... — האָט זי צו־געגעבן.

— צדיק אָדער ניט צדיק — איך קאָן די מעגער בעסער ווי איר.

— מיין מאַן האָט מיך זייער ליב.

— טאַקע דערפאַר וואָס ער האָט אייך אַזוי ליב.

— איך פאַרשטיי ניט.

— ס'איז פּשוט — האָט ברוין גע־זאָגט, — מענער, איבערהויפּט פאַר־ליבטע מענער, זיינען עגאָאיסטיש. זיי ווילן די פרוי, וואָס זיי ליבן, נאָר פאַר זיך, פאַר זיך אַליין...

— אָבער וואָס האָט דאָס צוטאָן מיט דעם וואָס איר זאָגט — האָט לוסי ניט געקאָנט פאַרשטיין.

— א מאַן, און אַ פאַרליבטער מאַן דערצו — האָט ברוין געזאָגט — איז זייער אייפערזיכטיג.

לוסי האָט געלאַכט.

— איר דאַרפט ניט לאַכן פון דעם — האָט ברוין געזאָגט מיט אַ טאָן פון אַ דערפאַרענעם מענשן — אַ מאַן קען זיין אייפערזיכטיק ניט בלויז אויף אַ מאַן. מען קאָן ווערן אייפערזיכטיק אויף אַלץ וואָס נעמט אַוועק דער ווייַס אויפמערקזאַמקייט.

לוסי האָט אויפגעהערט לאַכן זי איז מיט אַמאָל געוואָרן ערנסט.

— אויב איר ווייסט דאָס אַלץ — האָט זי געזאָגט שטילערהייט — איז צו וואָס דערציילט איר מיר דאָס אַלץ?

— ער איז אויך געוואָרן ערנסט און האָט איר אַריינגעקוקט טיף אין די אויגן.

—עס איז דערפאַר — האָט ער גע־זאָגט פּשוט, — ווייל... ווייל איך האָב אייך ליב...

זי האָט זיך דערשראָקן אַרומגע־קוקט, אַזוי ווי זי וואָלט מורא געהאַט, אַז די מענשן אין נאָס, צווישן וועלכע זיי זיצען גענאַנענען, האָבן געהערט זייערע רייד.

עס איז איר היים געוואָרן אין איר פּנים האָט זיך באַדעקט מיט אַ ראָזע־וועג קאָליר. דאָס האַרץ האָט גענומען קלאַפּן אומרואיק אין זיך.

— דאָס איז ניט רעכט... — האָט זי געזאָגט, אַזוי ווי שרעקנדיק זיך פאַר אירע אייגענע רייד.

—איר האָט עס פאַרלאַנגט פון מיר... — האָט ער געזאָגט שטילער־היים און האָט איר שטאַרק די הענט געדריקט.

אין יענעם אָוונט זיינען זיי געזעסן אין רעסטאָראַן, וואו ברוין האָט זיי געהאַט געפירט דעם ערשטן אָוונט פון זייער ווידער־באַגעגענעניש.

אין רעסטאָראַן פלעגט מען אָפטמאָל טרעפן די פאַרשיידענע בינע־קינסט־לער און אויך באַוואוסטע סטאַרס פון דער מואַוויי־וועלט.

אין דעם אָוונט האָט ברוין איר צו־געזאָגט, אַז ער וועט זי באַקאַנט מיט אייניקע פון זיי.

לוסי האָט זיך געפילט גליקלאַך. אַ קליינעיקייט, צי ריידן פערזענלאַך מיט אַזאַלכע גרויסע סטאַרס פון דער מו־ווי וועלט ווי דאָס דאָזיקע גילבערט, קלאַרא באָו, און די פאַרשיידענע אַנדערע, וואָס מען האָט דאָרט אָפט געקאָנט באַגע־נענען.

זי האָט איבערגעלאָזט איר מאַן אַליין ביים טיש אַון, נעאַרעמט מיט אַלעמען ברוין, איז זי אַרומגענאַנגען איבערן רעסטאָראַן, אַלעמאָל אָפּשטע־לענדיק זיך לעבן אַן אַנדערן.

בען איז געוואָרן אומגעדולדיק. אַליין ניט וויסנדיק פאַרוואָס האָט ער דער־פילט אַ מורא'דיקן האָס צו דעם יונ־גענמאַן, וועלכער האָט געפירט זיין ווייב אינטערן אָרעם און איז געווען מיט איר אַזוי הייסיק פאַר פרעמדע מענשן אין די אויגן.

— ווער איז ער, דער דאָזיקער, — האָט בען געפראָגט. — און וואָס זייל איר פון מיין ווייב ?

עס איז אים געווען אומאָנגענעם צו זיצן אַליין ביים טיש. עס האָט זיך אים אויסגעוויזן אין מעשנס קוקן אויף אים, טייטלען אויף אים מיט די פינ־גער און לאַכן פון אים.

ער האָט זיך פּלוצים אויפגעשטעלט און האָט זיך געלאָזט גיין אין דער ריכ־טונג צו לוסי'ן, וואו כאָ איז געשטאַנען אין מיטן רעסטאָראַן, רייזנדיק צו אַ חוריכן מאַן.

לוסי איז געווען אַזוי פאַרטיפט, אַז זי האָט ניט באַמערקט, ווי בען איז געבליבן שטיין פון ווייטנס.

ברוין האָט עס יאָ באַמערקט. ער האָט אויך באַמערקט דעם אויסדרוק אויף בען'ס פּנים און דאָס האַרץ האָט אים פאַראויסגעזאָגט עפּעס ניט גוטס.

ער האָט שטיל אַ צופּ געטאָן פאַרן אַרבל. לוסי האָט זיך שנעל אומגע־קוקט און האָט דערזען איר מאַן.

זי האָט זיך ניט פאַרלאָרן, כאָטש ס'איז איר געוואָרן אומהיימלאַך פון זיין בליק.

— אַנטשולדיקט... — האָט זי גע־זאָגט צו די צוויי מענער און איז צו־גענאַנגען צו בען'ען.

— איך האָב זיך אביסל פאַרדרעט — האָט זי געזאָגט אַזוי ווי צו פאַרענט־פערן זיך.

— מיר פאַרן גלייך אַהיים ! — האָט בען אַרויסגערעדט מיט אַ מאַד־נער שטאַרקייט אין זיין קול. ער האָט זיך אַליין געוואונדערט אויף זיין מוט.

— אַ־בען... — האָט זי געפליס־טערט שטיל, — עס איז ניט שיין... מענשן וועלן ריידן...

—נעווער מיינט וואָס מענשן וועלן ריידן, — האָט ער געזאָגט צו איר און האָט זי אַ נעם געטאָן פאַר דער האַנט.

לוסי האָט זיך דערשראָקן. זי האָט אַ פאַרשולדיקטע אַ קוק געטאָן צו דאָ אַזוי ווי מענער, וועלכע האָבן לייכט געשמייכלט, און האָט זיך געלאָזט פיר־רען פון איר מאַן.

בען האָט אַרויסגעוואָרפן אויף איר אַ מאַנטל און האָט זי אַרויסגעפירט פון רעסטאָראַן. דאָרט האָט ער זיך אַריינגעזעצט מיט איר אין אַ טעקסי.

באַרג אַראַפּ

פאַראַן צייטן אין דעם מענשנס לעבן וועגן אַלץ גייט ביי אים באַרג אַרויף. מיט אימפּעט רייסט ער זיך פאַראויס, מיט ענערגיע שפּאַרט ער זיך דורך זיין וועג אַלץ העכער און העכער באַרג־אַרויף, באַרג־אַרויף.

ער ציט זיך כסדר אַלץ העכער אַזוי ווי ער וואָלט געהאַט אַ געוויסע צייט, אַ באַשטימטן פּונקט, וועלכן ער וויל דערגרייכן, וועלכן ער מוז דערגרייכן און קיינמאָל שטעלט ער זיך ניט אָפּ צו פרעגן זיך אַליין, וואו אַזוינס איז דער דאָזיקער העכסטער פּונקט צו וועלכן ער זוכט צו דערגרייכן, און וואָס וועט זיין דערנאָך ווען ער וועט דעם פּונקט, דעם צייל פון זיין לעבן, האָבן דערגרייכט.

מענשן פילן אַ באַפרידיקונג אין קלעטערן אַליין, אין דעם שטיינן גופא. אפילו ווען זיי ווייסן גאַנץ קלאָר, אַ נאַכדעם ווי זיי וועלן האָבן דער־גרייכט דעם שפּיץ פון באַרג, וועלן זיי מוזן זיך אָנהויבן אַרונטערלאָזן צוריק, אויף דער צווייטער זייט באַרג. אַבער דערשט קאָן עס דאָך ניט זיין. אייביק וועלן שפּיץ באַרג קאָן מען דאָך ניט שטיין.

לוסי האָט ניט געוואוסט, אַז זי שטיינט איצט אויפן סאַמע שפּיץ פון באַרג פון איר לעבן, און אַז אַלץ וואָס עס קומט איצט, אין שטיין ניט באַרג אַרויף, נאָר באַרג אַראָפּ.

ווי אַ סך אַנדערע מענשן האָט זי זיך געלאָזט פאַרפירן פון די פאַלש קויפן פון לעבן, פון די איליוזיעס אַן שיין־געמאָלטע בילדער, און עס האָט זיך איר כסדר אויסגעוויזן, אַז דאָס לעבן אירס זיי איצט אין בלויז געווען אַ מין פאַרשפּיל, אַ מין אַריינפיר צו דעם אמת'ן לעבן וואָס דאַרף זיין ערשט אָנהויבן פאַר איר.

ווי יעדער דורכשניטלאַכער מענש וואָס איז אומשטאַנד צו וועגן אַן צו מעסטן זיינע אייגענע האַנדלונגען, וואָס איז ניט אומשטאַנד צו באַגריי־פען די רעזולטאַטן פון זיינע אייגענע האַנדלונגען פון זיין לעבן וואָס ער לעבט, אַזוי האָט אויך לוסי געקוקט אויף די טעג פון איר ביז איצטיקן לעבן אַזוי ווי אויף נאַרישע קינדער יאָרן; אַזוי האָט זי אויך געקוקט אויף איר ווייטערדיקן לעבן ווי אויף אַ גרויסער רויז, וואָס דאַרף זיך ערשט עפענען און זיך צעבליען צו פולשטענ־דיקער שיינקייט.

מוחל זיין.

ווייל אַזוי, האָט זי געזאָגט צו זיך אַליין, מוז זי דוקא ווערן אַ מואַוויי־אַקטריסע.

ווייל ער איז אַזוי "פּעפּשיי", ווייל ער איז אַזוי ענאַיאַסטיש, ווייל ער ווילן זי אינגאַנצן ניט פאַר זיך, וועט זי אים ווייזן, אַז זי קאָן זיין זעלבסט־שטענדיק און ניין איר איינענעם וועג אין לעבן.

ער איז טאַקע געווען גערעכט. אַלעפּס ברוין, האָט זי געטראַכט ביי זיך. ער קאָן די מענער בעסער פון איר... אַ מאַן איז ניט מער ווי אַ חיה, אין בעסטן פאַל איז ער אַ קרעמער, ער באַצאָלט פאַר זיין ווייב, און ער וויל דאָ סחורה אינגאַנצן פאַר זיך אַליין...

אָבער זי וועט אים ווייזן, אַז זי איז ניט קיין סחורה, אַז ער האָט פאַר איר נאַרנס באַצאָלט, און אַז זי איז אַ פרייער מענש.

פונדעסטוועגן איז זי געווען אומרו־איק אין האָט אַ גאַנצע נאַכט קיין אויג ניט געקאָנט צומאַכן.

(ווייטערעס קומט)

דערמאָרדעט זיין פרוי דער־פאַר וואָס זי פלעגט לאַכן פון אים

שיקאַגאָ, סעפּט. 29. — דזשאָן טשאַראַק, 36 יאָר, לויט אַ דערקלע־רונג פון דער פּאָליציי, האָט זיך מו־דה געווען אין סמיתס'ן זיין פרוי ביי אומכאַוואוסטויין, איינבינדן זי אין אַ זאַק און אַריינוואַרפן זי אין אַ קאַנאַליזאַציע לאָך, וואו זי איז גע־שטאָרבן פון דערשטיקונג.

טשאַראַק זאָל האָבן דערציילט, אַז זיין פרוי איז געווען מער בעביידעוועט פון אים און זי פלעגט מאַכן שטענ־דיק חוזק פון זיין אומזויסכהייט. צום סוף איז ער אַרויס פון געדולד, האָט איר דערלאַנגט אַ קלאַפּ אַן וועלכן זי איז געפאַלן באַוואוסטלאָז. דאַן האָט ער געפאַרוועט אַפּווישן די שפּר־רען פון זיין טאַט, אַריינוואַרפנדיק זי אין לאָך.

פיינע פאַרשטעלונגען אין וואָקער טעאַטער היינטיקן סעזאָן

מענעדזשער סי. פּי. וואָקער האָט אַנגאַשירט אָפּערעס, מוזיקאַלישע קאָמעדיעס, דראַמעס און א. וו.

סי. פּי. וואָקער, אַנאָנסירט, אַז ער האָט אַנגאַשירט זייער פיינע רייזנדע טרופּעס וועלכע וועלן אויפטרעטן אין וואָקער טעאַטער היינטיקן סעזאָן, וועל־בער וועט זיך אָנפאַנגען מאָנטאָג אָוונט דעם 5טן אָקטאָבער מיט די דאַמבעלס אין זייער 13טן יערלאַכן רעוויו "אַז יו וועל".

די דאָזיקע קאַנאַדער פאַרוויילער האָבן זיך צוריקגעפאָרט צו זייער אַרי־גינעלער פאָרמע פון פאַרוויילונג — אַ פאַרשטעלונג פון בלויז מענער. די גרופּע באַשטייט פון ראָס האַמילטאָן, ד ע ר אַריגינעלער "מאַרדזשאַרי"; גלען עלען, דאָן ראָמאַני, אַל. פּלאַנ־קעט, "רעד" נייומאַן, "סקאַטי" מאַרי־לאַנ, דזשאָ קאַרר און קאַפּיטאַן פּלאַנ־פּעט, אַרגאַניזאַטאָר, דירעקטאָר און אַנטייל נעמער. אויסער די שוישפּילער האָט די טרופּע אויך אַ צענ־שטיק בענד און אָרקעסטער.

צווישן די מוזיקאַלישע אויספירונ־גען אין וואָקער טעאַטער וועלן זיין: "די ענגליש לייט אָפּערע קאָמפּאַני" און די אומפאַרגלייכבאַרע אָפּערעט "מערעי ענגלאַנד" און "די בענאַרס אָפּערע".

אין דירעקטן קאָנטראַסט צו דער דאָ־זיקער לייכטער פאָרמע פון מוזיק־דראַמע וועט זיין "די ראָיאַל קאַרל ראַזע גרענד אָפּערע קאָמפּאַני" פון 70, אין אַ רעפּאַרטואַר פון גרענד אָפּע־ראַ אין ענגליש.

קוועבעקער קאָנסער־וואַטיוון ווילן פּסלץ וואַלן

מאָנטרעאַל, קוועב, סעפּט. 29. — אַ קאַקוס פון געשלאָגענע קאָנסערוואַ־טיווע קאַנדידאַטן אין די לעצטע פּראַ־ווינציעלע וואַלן, ווערט באַריכטעט, האָט באַשלאָסן צו קאָנטעסטירן דורכן געריכט אַמווייניקסטנס 22 מאָנדאַטן וואָס די ליבעראַלן האָבן געוואונען.

עס ווערט אַבער באַהויפּטעט, אַז די דערוויילטע קאָנסערוואַטיווע קאַנדי־דאַטן זיינען קעגן דער אונטערעמונג, פון דער צווייטער זייט איז עס אַ סברה, אַז די ליבעראַלן וועלן אויף קאָנטעסטירן 10 פון די 11 מאָנדאַטן וואָס די קאָנסערוואַטיוון האָבן גע־קראָגן אין די וואַלן.

אַ טעלעפאָן רוף

פון אייך וועט שנעל ברייגנען אונזער דרייווער צו אייער טיר. מיר דאַנקען אייך אין פאַראויס פאַר וועלכער עס איז פאַטראָניזירונג וואָס איר קאָנט אונז געבן.

HOME DAIRY LTD.

אברהם גרינבערג, פּרעזידענט און מענעדזשער

123 SALTER STREET — טעלעפאָן 55 355

דילערס אין מילך, קרים, היימישער קעז, פּוטער, זיסע און זויערע קרים

פאַרגעסט ניט אַז מיר קאָנען אייך אויך פאַרזאָרגן מיט דער סאַמע בעסטער קוואַליטעט פון זיסער קרימערי פּוטער

וואַלינער אויפמערקזאַם!

מיטוואָך סעפּטעמבער 30

8 אָוונט

אין תלמוד תורה

(טשאַרלס און פּלאַראַ)

וועט אָפּגעהאַלטן ווערן אַן אַלגע־מיינע פאַרזאַמלונג פון נאָמינאַציעס פאַר באַאַמטע פון דער

וואַלינער לאַנדסמאַנשאַפט

קומט אַלע און ברייגנען מיט אַ וואָ־לינער. דאָס איז דער שלום מיטינג פון אַריינגעמען אַפּליקאַציעס אַן איינטרעט געלט און אַן באַלאָטירט צו ווערן. אַלע וואַלינער לאַנדסלייט זיינען דאָרט געבעטן צו קומען צו דער דאָזיקער זייער וויכטיקער פאַר־פאַראַמלונג. עס איז אויך דאָ אַ מיטטייליונג פאַר אייך, וועלכע וועט אויף דעם מיטינג פאַרגעליינט ווערן.

מיט אכטונג, די קאָמיטע

צו אונזערע צאַלרייכע פריינט און צו דער גאַנצער אידישער באַפעלקערונג אין ווינניפּעג

מיר ווינשן צו אַנאָנסירן, אַז נאָך אַכט יאָר אין האַלסייל מילך און פּוטער ביזנעס, פאַנגען מיר איצט אָן צו פאַרקויפן מילך ריטייל דעליווערט טעגלאַך צו אייער היים, אַנפאַנגענדיק דעם ערשטן אָקטאָבער.

אונזער מילך איז ווייסנשאַפטלאַך פּאַסטעריזירט און דערפאַר גרינדלאַך ראַיעל. עס האָט שוין פאַר זיך דערוואָרבן אַ גוטן נאָמען. איך בין זיכער, אַז מיר וועלן אייך געבן די בעסטע קוואַלי־טעט און די בעסטע באַדינונג.

אונזער רוף איז אַן אייך וועט שנעל ברייגנען אונזער דרייווער צו אייער טיר. מיר דאַנקען אייך אין פאַראויס פאַר וועלכער עס איז פאַטראָניזירונג וואָס איר קאָנט אונז געבן.

HOME DAIRY LTD.

אברהם גרינבערג, פּרעזידענט און מענעדזשער

123 SALTER STREET — טעלעפאָן 55 355

דילערס אין מילך, קרים, היימישער קעז, פּוטער, זיסע און זויערע קרים

פאַרגעסט ניט אַז מיר קאָנען אייך אויך פאַרזאָרגן מיט דער סאַמע בעסטער קוואַליטעט פון זיסער קרימערי פּוטער

טעלעפאָנירט 685 86

איצט !

פאַר דעם

בעסטן דראַי קלענינג אַנבאָט וואָס איז זוען געמאַכט געוואָרן

70 סענט

מענ'ס און ליידיס סוטס פליין דרעסעס

פאָל קאָוטס (פאַר עקסטראַ)

בלויז פאַר היינטיקער וואָך !

דער דאָזיקער פּרייז איז גוט ביז שבת, אָקט. 3-טן

MORRIS CLEANERS & DYERS

Classified Section קלאַסיפייד סעקשאָן

ספּעציעלע פּרייזן פאַר אַרווערטייזינג אין דער קלאַסיפיצירטער אָפּטיילונג:

איין מאָל, 5ס. פּער אַנייט ליין — 3 מאָנאַטן, $2.15 אַנייט ליין
פאַר א וואָך, 20ס. " " — 6 מאָנאַטן, $4.00 " "
פאַר א מאָנאַט, 75ס. " " — פאַר 1 יאָר, $7.50 " "

:-: צו פאַרקויפן :-: FOR SALE

א 5 רום פּולי מאָדערן קאָטעדזש אין באַראָוס־עווע, ניט ווייט פון מיין סטריט, פּריין $2,500. א גרויסער סנעפּ.

מיר זיינען די מענערזשערס פון די בעסטע אַפּאַרטמענטס אין דער נאַרט ענד. ווען איר דאַרפן א סוויט זעט זיך מיט אונז, און איר וועט קריגן דעם בעסטן אויסוואָל פון סוויטס פון 2 ביז 5 רומס. צו זייער מעסיקע פּריינז.

אינשורענס פאַר אַלערליי צוועקן.

געלט צו ליינען אויף א ביליקן אינטע־רעסט.

Sheps Agencies Ltd.

804 מיין סטריט

טעלעפאָנס 761 55 און 807 53

פּייפּס אַנטיקן

פאַרניטשור פון נוצלאַכקייט און שיינ־קייט. זעלטענע אַלטע שטיקער, אינ־פּאַרטירט פון סקאַטלאַנד, דיירעקט פון אַלטע שאַטלענדער פאַמיליעס וועלכע האָבן זיי געהאַט—אין באַזיץ און זיי אָפּגעהיט.

445 מיין סטריט טעלעפאָן 249 88

:-: צו פאַרראָנטן :-:

2 רום סוויט, גרויסע ליכטיקע רומס, גען, עלעקטריק, טעלעפאָן און אַלע באַ־קוועמלאַכקייטן. מעסיקע רענט צו די ריכטיקע שכנים. זיך ווענדן אין 367 טשאַרלס סטריט.

צו פאַרראָנטן 3 און 4 רום סוויטס אין דאַזונלין אַפּאַרטמענטס, מיט עלעקטריק סטאָוועס און שטענדיקע הייסע וואַסער. ניי דעקאָרירט. פּאַראַטיק אַריינצומוזן. ביליקע רענט. טעלעפאָן 254 51.

צו פאַרראָנטן צוויי רומס אין אַ מאָדערנער הויז. פּאַסיק פאַר אַ יונ־גער פּאָר. טעלעפאָן 253 52.

צו פאַרראָנטן צוויי רומס אין אַ פּולי מאָדערן באַנגאַלאָו, פּאַסיק פאַר אַ יונ־גער פּאָר. זיך ווענדן אין 431 קאַ־לעדזש עוועניו.

א סטאָר מיט רומס אין א גוטן רעזי־דענשעל לאָקאַליטעט. רענט ביליק. קוי־עט פיקסטשורס און סטאָק אַיבערצונע־מען. זיך ווענדן אין 266 סאָלטער סט.

צו פאַרראָנטן 5 רום סעמי מאָדערן הויז, זיך ווענדן צו

MISS PATTERSON
465 Flora Ave. Winnipeg

צו פאַרראָנטן א סוויט פון 2 רומס פאַר א יונגער פּאָר. ניי דעקאָרירט. דאַנ־סטערס, אויך נוצן פון טעלעפאָן, זיך ווענדן אין 494 אַלעקזאַנדער עוועניו, טע־לעפאָן 950 51.

צו פאַרראָנטן א שיינע רום אויפ'ן רעשטן פלאָר, פּאַסיק פאַר צוויי באַס אָדער קאָפּל. קאָן אויך נוצן פיאַנאָ. ווענדן 396 אייעקינס סט., טעל. 447 54.

איך וויל איר זאָגן נעריינקען אויב איר דאַרפט

אינשורענס

פאַר פייער
לעבנס
פאַרזיכע־רונג
אַוטאָמאָביל
פּלייט גלאַס
האַלץ אַס

פּאַנס מיר
52 619 אָדער
21 989

A. HARRIS אַרעצקי

וואַנצן און קאָקראַוטשעס

פאַרניכטעט. אַרבעט גאַראַנטירט

CHARLES RIESS & CO.
376 Colony St. Phone 33 529

פיינט אייער הויז איצט

שיין, גוט און ביליק

ראַיעלע אַרבעט און צופרידנהייט

MAX GORDON

484 FLORA AVE.

אוראַלטע מענשלאַכע סקעלעטן געפונען אין בריטיש קאָלומביע

וויקטאָריאַ, ב. ק., סעפּט. 29. — די הינע וויסנשאַפטסלייט זיינען שטאַרק פאַראינטערעסירט אין א צאָל אוראַלטע מענשלאַכע סקעלעטן וואָס זיינען אַנטדעקט געוואָרן פון א פאַר־טיע וועג־אַרבעטער ניט ווייט פון ווערנאָן, ב. ק., וועלכע קאָנען אָפּ־שאַר געבן שפּורן צו אַן אַנדער ראַסע מענשן וואָס האָבן געוואוינט אין אַמעריקע פאַר די אינדיאַנער.

די אַרבעטער האָבן געפונען זעקס סקעלעטן, — פון א פרוי, דריי אינג־לאַך און א יונגן בחור, און דערביי אויף א סקעלעט פון א מאַן פון רי־זיקער גרויס, — זעקס מיט א האַלבן פוס הויך.

אויפ'ן פּלאַץ פון די סקעלעטן זיי־נען אויף געפונען געוואָרן פאַרשיי־דענע שטיינערנע כלים און וואָפן.

אַנדערע אַטראַקציעס

די ליכטיק מוזיקאַלישע אַטראַקציעס אויפן ליסט שליסן איין "לאַקי אַלד ביל", "מר. וואָ", "די סילוער באַקס", "הייי פּיוועי" און אַנדערע. דאָס זיינען ערשט קלאַסיקע מוזיקאַלישע קאָמעדי־עס וואָס עס וועלן געשפּילט מיטן גרעסטן דערפאָלג.

מר. וואָקער, מענעדזשער פון וואָ־קער טעאַטער, מעלדעט, אַז אים איז געלונגען צו אַנגאַשירן זייער פיינע דראַמאַטישע קאָמפּאַניס פאַר הייני־טיקן סעזאָן. צווישן אַנדערע וועלן דאָ אויפטרעטן די סער בערי דזשעק־סאָנ'ס בווירמינגהעם רעפּערטואַר טע־אַטער קאָמפּאַניס אין דעם גרויסן נייסטן לאַנדאָנער און ניו־יאָרקער סוקסעס "די באַרעטס אָוו ווימפּאָל סטריט", סער דזשיימס בערי'ס "קוואַליטי סטריט" און "ריד ברוטוס". ווי אויך "יעלאָו סאַנדס", "שי סטופּס טו קאָנ־קוויר" און א. א.

הייגטיקן סעזאָן וועט אויך גע־שפּילט ווערן "די פּלעי באַי אָוו די וועסטערן וואָרלד", וואָס האָט געהאַט א רעזולט דערפאָלג אין ניו־יאָרק און אין אַנדערע שטעט פון די פאַראייניקטע שטאַטן. די דאָזיקע פאַרשטעלונג וועט געשפּילט ווערן פון "אייבי טעאַטער אייריש פּלעיערס". זיי וועלן אויך שפּי־לען אַצאָל אַנדערע פון זייערע פיינע פאַרשטעלונגען.

די סטראַטפאָרד־אָפּאָן־אַוואָן פעסטי־וואַל קאָמפּאַני וועט דאָ שפּילן "מאַק־בעט", "מעזשור פאַר מעזשור", "א ווינטערס טייל" און אַנדערע.

פיינע פאַרשטעלונגען אין וואָקער טעאַטער היינטיקן סעזאָן

מענעדזשער סי. פּי. וואָקער האָט אַנגאַשירט אָפּערעס, מוזיקאַלישע קאָמעדיעס, דראַמעס און א. וו.

סי. פּי. וואָקער, אַנאָנסירט, אַז ער האָט אַנגאַשירט זייער פיינע רייזנדע טרופּעס וועלכע וועלן אויפטרעטן אין וואָקער טעאַטער היינטיקן סעזאָן, וועל־בער וועט זיך אָנפאַנגען מאָנטאָג אָוונט דעם 5טן אָקטאָבער מיט די דאַמבעלס אין זייער 13טן יערלאַכן רעוויו "אַז יו וועל".

די דאָזיקע קאַנאַדער פאַרוויילער האָבן זיך צוריקגעפאָרט צו זייער אַרי־גינעלער פאָרמע פון פאַרוויילונג — אַ פאַרשטעלונג פון בלויז מענער. די גרופּע באַשטייט פון ראָס האַמילטאָן, ד ע ר אַריגינעלער "מאַרדזשאַרי"; גלען עלען, דאָן ראָמאַני, אַל. פּלאַנ־קעט, "רעד" נייומאַן, "סקאַטי" מאַרי־לאַנ, דזשאָ קאַרר און קאַפּיטאַן פּלאַנ־פּעט, אַרגאַניזאַטאָר, דירעקטאָר און אַנטייל נעמער. אויסער די שוישפּילער האָט די טרופּע אויך אַ צענ־שטיק בענד און אָרקעסטער.

צווישן די מוזיקאַלישע אויספירונ־גען אין וואָקער טעאַטער וועלן זיין: "די ענגליש לייט אָפּערע קאָמפּאַני" און די אומפאַרגלייכבאַרע אָפּערעט "מערעי ענגלאַנד" און "די בענאַרס אָפּערע".

אין דירעקטן קאָנטראַסט צו דער דאָ־זיקער לייכטער פאָרמע פון מוזיק־דראַמע וועט זיין "די ראָיאַל קאַרל ראַזע גרענד אָפּערע קאָמפּאַני" פון 70, אין א רעפּאַרטואַר פון גרענד אָפּע־ראַ אין ענגליש.

קויפט מיט צוטרוי פון די אַדווערטייזערס אין "דאָס אידישע וואָרט"

:-: פערזענלאַכעס :-: PERSONAL

וואָלץ און נייסטער פאַקס טראַס, נאַ־ראַנטירטער קורס $5.00. טעפּ דענסינג קלאַסן פאַר ביזנעס מיידלאַך, קלאַסן פאַר קינדער.

פּראָפעסאָר און מיס סקאַט
LYCEUM PRIVATE STUDIO
Phone 88 106

היים און אָפּיס פאַרניטשור פאַר אַנגט

פאַר מוזמן געלט.

KILSHAW'S
Auctioneers
Canada Bldg. Phone 29 040

מעדיציניישער מאַסאַזש

מרס. ה. ערעל־סאַלאָוויי

פּראָפעסיאָנעלע מאַסאַזשיסטן, אויסגעפּרובירט־טער דערפאָלג אין באַזאָנדערן פּאַראַליזעד און אַלע פאָרמען פון רוסאַטיזם.

838 SOMERSET BLOCK
Ph. 88 066 Res. 56 766

מואַווינג — פּעקינג
קרייטינג — שיפּינג

25 817 — מינימום — 25 817
National Cartage & Storage Ltd.

שפּיין פּעקלאַך קיין רוסלאַנד

דיוטי פריי דעליווערט. קומט אָדער שרייבט פאַר פריינ ליסט. שיפּסקאַר־טען. טעלעפאָן 087 54.

G. P. FRIESON
178 Burrows Ave., Winnipeg, Man.

LIGHTFOOT TRANSFER COMPANY

פאַרניטשור און פּיאַנאָ מואַווינג

341 BANNATYNE AVE.
PHONE 86 067; Evgs. 23 258

מיר באַטן אייך אַן די דאָזיקע באַדינונגען :

אוטאָ מאַראַטאָנפאַרטאַציע. קאַרס פאַרן אַפּ טעגלאַך אין יעדער דיזעקאַציע. פאַרזיכערט זיך מיט אייערע רעזער־וואַציעס אין פאַראויס.

פּרעגנשט פאַלשיינג
פאַרניטשור פאַרריכט און
אינערעגאַלישט
פּיאַנאָס פאַרריכט און אַנגעטיינט
ראַדיאָ פּעראַוויסעס, פאַרריכט און
עריאַלס אויפגעשטעלט
אַדרעס אייר־דזשענסי קאַר וואַוד'ס קוילן
קאָמפּאַני — קוילן, קאָוק און האָלץ.
CANADIAN & AMERICAN AUTO TRANSPORTATION BUREAU
382 Donald St. Phone 86 139

באַנדיס איך מאַטע האַרציק די קינ־דער און שול־טוער מיט זייער אויסגאַ־בע. און ווינש איר אַלגעט יאָרן מיט וואוקס און דער ברייט און אין דער הויך.

* * *

עס איז אַן אויסטאַבע פאַר קינדער, און אַזוי לאַנג ווי די קינדער זיינען דאָרטן דאָס וואָס זיי זיינען, האָבן זיי אין מיינע אויגן דעם זיבעטן חן, און איך טראַכט אפילו ניט צו קריטיקירן זיי פאַר זייערע קינדערשע פעלערן וואָס זיינען אַזוי נאַטירלאַך און האָבן פאַר זיך אַליין א באַזונדער חן.

אַנדערש איז עס אָבער וואו די קינ־דער פאַרוועסטן זיך צו ניין אין די אומנאַטירלאַכע פאַר זיי קרומע וועג פון די דערוואַקסענע. — דאָרטן מוז זיי, גלייך איך, אַנטמוטיקט ווערן.

* * *

אַרט מיך, כסלו, ניט, און קינדער זאָלן אויף זייער קינדערשן שטיינער זיך אַון ריידן וועגן פאַר־ליטיק.

אָבער אין דאָס, איך בעט אייך, א קינדערשער אויסדרוק :

"די ליבדיס" טעג אַון טאַמאָס האָבן זיך דערשראָקן וואָס מיין האָבן אַזוי אויסגעשלאָגן פון דער אַרב. פאַר־מיר אין דער וועלט? : א פאַליטישער פעליעטאָן "א נאַסט אין שטעל". א אידיש געזעלשאַפטלאַך אַרטיקל "אין מעגלאַך אידיש פאַרקעריי?" — און דערנאָך — פּראָבאַפאַלן, אייניקע לאַ־קאַלע באַמערקונגען פון א לייכטער־סאַרט און באַגריסונגען.

* * *

ווייל איך לחלוטין ניט צוטרעטן צו אַט דעם רעזולטאַט פון קינדערשער אַנ־טערייזונג ווי א קריטיקער אַון

עס מאַכט פאַר מיר ניט אַזוי אויס, אויב אַט די קינדערשע אויסגאַבע האָט א סך זאַכן, וואָס וואָלטן נעראַרפּס באַראַכט ווערן ווי פעלערן ביי עגלאַ־כע אויסגאַבן פון דערוואַקסענע.

דער פאַקט אַליין וואָס אַזאַ אויסגאַ־בע אין אידיש איז מעגלאַך אין אַזאַ ווייטער שטאַט ווי קאַלגאַרי, איז שוין א דערפריינענדיקע דערשיינונג.

אַון דער פאַקט אַליין וואָס אויריש־קינדער גיבן עס אַריס פאַקטיש מיט זייערע אינענעם כחות, און וואָס ביי זיי אינטוויקלט זיך אַזוי די געוויי־שערלאַכן אין שוין פאַר זיך אַליין ווערט באַריס צו ווערן.

אַון נוט איז אויך, וואָס עס ווערט געשאַפן א עדיטיס פאַרן אויסדרוק פון יחנגע מאַלאַכן, ווען אַזעלכע וועלן זיך געפינען.

באַריס איך מאַטע האַרציק די קינ־דער און שול־טוער מיט זייער אויסגאַ־בע. און ווינש איר אַלגעט יאָרן מיט וואוקס אין דער ברייט און אין דער הויך.

* * *

עס איז אַן אויסטאַבע פאַר קינדער, און אַזוי לאַנג ווי די קינדער זיינען דאָרטן דאָס וואָס זיי זיינען, האָבן זיי אין מיינע אויגן דעם זיבעטן חן, און איך טראַכט אפילו ניט צו קריטיקירן זיי פאַר זייערע קינדערשע פעלערן וואָס